

1989-06-30

BILAGA 1

11.1211-5154-78
1281-214

SKÖTSELPLAN
FÖR
NATURRESERVATET
KUNGSMARKEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sid

FÖRORD

1 ALLMÄN BESKRIVNING	1
1.1 Uppgifter om naturreservatet	1
1.2 Naturförhållanden	2
1.2.1 Geologi, topografi och hydrologi	2
1.2.2 Vegetation	2
1.2.3 Flora	5
1.2.4 Djurliv	7
1.3 Historia	8
1.4 Kommunikationer	12
1.5 Serviceanordningar och anläggningar för allmänheten. Områdets utnyttjande	12
1.6 Golfklubben	13
1.6.1 Byggnader	13
1.6.2 Spelytor och golfterminologi	13
1.6.3 Bevattning och gödsling	14
1.6.4 Dränering	15
1.7 Nyttjanderättsupplåtelser	16
1.7.1 Avtal mellan universitetet och LAGK	16
1.7.2 Övriga avtal	17
2 FÖRESKRIFTER ENLIGT LÄNSSTYRELSENS BESLUT DEN 27 JUNI 1974	17
3 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK- OCH VATTEN-OMRÅDEN	19
3.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård	19
3.2 Allmänna anvisningar	19
3.2.1 Bete och betesdjurens vattenförsörjning	19
3.2.2 Stängsel och stängselpassager	20
3.2.3 Slätter	20
3.2.4 Skogliga åtgärder	21
3.2.5 Fornminnesvård	22

3.2.6 Jakt och fiske	22
3.2.7 Golfbanans skötsel	23
3.2.8 Avfall	24
3.2.9 Kanalisering av golfspelet	24
3.2.10 Tåkt av grästorv	24
3.2.11 Arrendekontrakten	25
3.2.12 Glomsbäcken och Glomsjön	25
3.2.13 Biskötsel	26

3.3 Detaljbekrivning och detaljåtgärder	26
---	----

4 PLAN FÖR ANLÄGGNINGAR, DERAS SKÖTSEL SAMT OM- RÅDETS DISPOSITION FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	53
--	----

4.1 Allmän målsättning för anläggningar och om- rådets disposition för rekreation och fri- luftsliv	53
---	----

4.2 Detaljanvisningar	54
-----------------------	----

4.2.1 Parkering av bilar och cyklar	54
-------------------------------------	----

4.2.2 Vägar, stigar och stängselgenom- gångar	54
--	----

4.2.3 Sanitära anordningar	55
----------------------------	----

4.2.4 Information och skyltning	56
---------------------------------	----

5 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	58
---	----

6 REFERENSER	59
--------------	----

6.1 Litteratur	59
----------------	----

6.2 Tidningsartiklar som berör Kungsmarken	61
--	----

6.3 Kartor	63
------------	----

6.4 Studerade flygbilder	63
--------------------------	----

6.5 Personer som lämnat citerade muntliga upplysningar	63
---	----

KARTOR

1. Översiktskarta	
2. Reservatets omfattning och olika delar	
3. Topografi	
4. Fornminnen enligt riksantikvarieämbetets inventering	
5. Golfbanans bevattnings- och dräneringssystem	
6. Fairways bredder och de fr o m den 1 januari 1973 tillåtna körvägarnas principiella sträckning	
7. Glomsbäckens övre lopp och Glomsjöns öppna vattenyta 1957 och 1977	
8. Skötselområden och friluftsanordningar	

BILAGOR

- Bilaga 1 Länsstyrelsens i Malmöhus län beslut den 27 juni 1974 och regeringens ändring av detta
Bilaga 2 Fairway-skötselns inverkan på vegetationen
Bilaga 3 Avskrift av inläga från Skånes Fältbilager 1970
Bilaga 4 Avskrift av avtal mellan Lunds universitet och LAGK
Bilaga 5 Avskrift av skrivelse från Riksantikvarieämbetet
Bilaga 6 Avskrift av PM för skötseln av Kungsmarken
Bilaga 7 Avtal om sidoarrende
Bilaga 8 Avtal om skötsel mellan länsstyrelsen, domänverket och LAGK
Bilaga 9 Ekonomisk utredning
Bilaga 10 Långsiktiga mål för disposition och skötsel av Kungsmarken.

FÖRORD

Dokumentation och förslag till skötselplan för Kungsmarken utfördes under 1976-77 av Gösta Regnéll vid Växtekologiska institutionen vid Lunds universitet på uppdrag av domänverket, södra regionen, Växjö. Planförslaget upprättades enligt statens naturvårdsverks anvisningar (Ekblad och Ekeland 1973).

Planen har behandlats i länets skötselråd vid flera tillfällen och har remissbehandlats 1978-1979. De inkomna synpunkterna har medfört att planen justerats. Överläggningar har skett underhand med Lunds akademiska golfklubb.

Malmö den 30 juni 1989

Anders Larsson

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

1 ALLMÄN BESKRIVNING

1.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn: Kungsmarken.

Skyddsform: Naturreservat.

Beslutsdatum: 1974-06-27 och 1977-02-03
Dnr 11.121-957-74, 1281-214

Kommun: Lund.

Socken: Södra Sandby.

Fastighet: Räften 1:1.

Markägare: Staten genom Statens naturvårdsverk.

Läge: 5 km NO Lunds centrum, norr om vägen Lund-S Sandby (karta 1).
Topografisk karta: 2C Malmö NO.
Ekonomisk karta: 2C 5h Lund
2C 5i Hardeberga
2C 6h Stångby
2C 6i Igelösa.

Areal: 230 ha, varav ca 3 ha vatten
Reservatets olika delar (karta 2) har enligt tillgängliga uppgifter följande omfattning:
A: 31,6 ha
B: 21,7 ha
C1+D1+F: 80,9 ha
E: 8,7 ha
C2+D2: 86,8 ha.

Naturvårdsförvaltare: Domänverket.
Golfbaneområdet förvaltas av Lunds akademiska golfklubb (LAGK) och Domänverket i samråd med Botaniska institutionen vid Lunds universitet, landsantikvarien och Skånes Naturvårdsförbund.

Beslutsmotiv: Arkeologiska, markhistoriska, botaniska samt rekreation och friluftsliv.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Planförfattare: Gösta Regnéll (Växtekologiska institutionen)
Anders Larsson (Länsstyrelsen)

1.2 Naturförhållanden

1.2.1 Geologi, topografi och hydrologi

Berggrunden under Kungsmarken utgörs av silurisk lerskiffer (Ekström 1947). Ovanpå denna finns glaciala moränavlagringar av några meters mäktighet; i nordöst är de dock tunnare, ned mot 3 dm. Moränen är en kalkrik skiffer-urbergsmorän med varierande ler- och sandhalter, som avsatts av nordostisen. Den är ganska rik på urbergsblock till skillnad från den baltiska moränen, som ansluter omedelbart väster om Kungsmarken. Blocken har dock i stor utsträckning lagts upp i de långa stenmurarna.

Genom Kungsmarken går en markerad dal från nordväst mot sydost, i vilken Glomsbäcken flyter. Dalen kan (Ingers, muntl) ha givit upphov till namnet Räften (Refften av riff - klyfta) som är belagt sedan 1473. Av karta 3 framgår områdets topografi, där dalen kraftigt kontrasterar mot den omgivande Lundaslättens jämna lutning.

Den varierande jordmånen och topografin gör områdets hydrologiska status svårbedömd. Klart är emellertid att de stora ytorna på slätten (områdena C1 och C2 på karta 2) gradvis blivit torrare under 1900-talet. Orsaken till detta är antagligen delvis den allmänna grundvattensänkningen och den effektivare dräneringen av åkermarken runtomkring. I C1 finns också ett dräneringssystem av grunda diken från 1900-talets början (karta 8). Till uttorkningen i C2 torde också dräneringen och den uppväxande ekskogen i A bidra, liksom möjligen den förskjutning mot mera högvuxen vegetation (älgört och tuvtätel), som skett inom C2.

1.2.2 Vegetation

Kungsmarkens vegetation har behandlats av många botanister alltifrån Bülow's klassiska "Vallfartsorter" 1911. Här skall nämnas Ulf (1952, 1956, 1962), som arbetade länge på området, Malmer (1968, 1976), men framför allt Mattiassons grundliga genomgång 1970, från vilken det mesta av den följande beskrivningen hämtats.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Den botaniska nomenklaturen följer Lid (1974). Latinska namn har dock endast använts där det ansetts motiverat.

Kungsmarken är sedan gammalt en ängs- och betesmark. Träd torde inte ha dominerat området under de senaste åttahundra åren, även om det periodvis varit starkt förbuskat.

Den ekskog (*Quercus robur*), som nu täcker hela område A (karta 2), planterades 1939-40 av Domänverket. Man använde ekollon från Ekeröds och Nösda kronoparker och från Linnebjär. Samtidigt sattes björk. Skogen har nu vuxit upp till en ung, tät ekskog, och den gamla ängsfloran har ersatts av en ensartad vitsippsmatta på våren. Vissa delar, främst i norr, är ännu ganska fuktiga, dominerade av björk (*Betula verrucosa*). I skogen finns ett par försöksytor för uppskattning av skogsproduktionen. Vissa uppgifter från dessa redovisas av Carbonnier (1975).

I övrigt finns inga stora bestånd av uppvuxna träd i reservatet. På LAGK:s område finns däremot ett flertal små lövdungar och solitära träd. Oktoberstormen 1967 spolierade det mesta av de då 50 år gamla granbestånden, som planterades som vindskydd kring skjutbanan 1917. Ett stort arbete har nedlagts på att rensa upp och återplantera de stormfällida områdena med lövträd; främst har man satt ek och lind och i mindre mängder bok, klipbal (*Alnus glutinosa*) och ask. Sedan länge finns i området en del gråal (*Alnus incana*) vid Glomsjön och bäcken. Självspridd fågelkörs (*Prunus avium*) växer kring klubbhuset. På fuktiga ställen växer olika arter av sälg och pil (*Salix viminalis*, *S. caprea*, *S. pentandra*). Bland buskarna förekommer nästan enbart slån, hagtorn och nypon (*Rosa canina*). Vid viltremiserna och vid klubbhuset förekommer inplanterade arter. Av 4-5 000 planterade almar återstår nu föga.

De öppna markerna utgörs, förutom av golfbanor, huvudsakligen av slätter- eller betesmarker.

Område B (karta 2) har gödslats till 1974; vegetationen där skiljer sig därför tydligt från den i övriga områden, som kan karaktäriseras som "kulturpräglad naturmark" med på många håll mycket artrika samhällen. Den varierade jordmånen och topografin gör också att ängsvegetation av många olika slag uppträder. Huvudrollen spelas av fuktängar, mer eller mindre kalkpräglade.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Trycket på vegetationen (bete/slätter) är av avgörande betydelse för dess utformning. Där betestrycket är svagt eller slätteren oregelbunden (eller marken, som öster om Glomsjön, ligger ohävdad) vinner de högvuxna arterna terräng: älgört (*Filipendula ulmaria*) är typisk för dessa partier i framskridna igenväxningsstadier på fuktig mark, medan t ex krissla, smörbollar, brudtistel och ängsskära (*Inula salicina*, *Trollius europaeus*, *Cirsium heterophyllum* och *Serratula tinctoria*) är viktiga arter i mera varierade högörtängar, där igenväxningen inte gått så långt.

Områdena i sluttningen öster om bäcken, där slätter utförs, intas av artrik "torr kalkfuktäng" - Mattiasson (1970) anger stallört och rödkämpar (*Ononis hircina* och *Plantago media*) som typiska. Denna vegetationstyp är den floristiskt intressantaste på Kungsmarken med bl a huvuddelen av orkidéfloran.

Slätterängen mellan golfbanorna på de plana ytorna öster om sluttningen är gräsrikare och något mindre artrik. Ängsvädd (*Succisa pratensis*) är karaktäristisk.

Mellan hål 6 och 7 finns en igenväxande men ännu vackert utbildad högörtäng med stora mängder smörbollar och krissla (*Trollius europaeus* och *Inula salicina*).

I sluttningarna runt Glomsjöns norra del och på några höglänta partier i golfbaneområdets periferi urskiljer Mattiasson en annan, mera hedartad vegetationstyp på mera sandig och sur mark. Här är fyrkantig johannesört, ängssyra, svinrot, fårsvingel och skogsklöver (*Hypericum maculatum*, *Rumex acetosa*, *Scorzonera humilis*, *Festuca ovina* och *Trifolium medium*) vanliga. I ett förr bergtallsbevuxet, nu ekplanterat område nära Dammstorp växer rikligt med ljung, kruståtel och stagg (*Calluna vulgaris*, *Deschampsia flexuosa* och *Nardus stricta*).

De betade områdena i öster har en mosaikartad prägel med breda fuktstråk av älgörtsvegetation som drar genom torrare, tuvtåtelrika ängsmarker med mycket rödsvingel och knapptåg (*Agrostis tenuis* och *Juncus conglomeratus*).

Betesmarken i väster saknar i stort sett älgört. Betet är där kraftigare och flera betesgynnade arter är vanliga. I anslutning till vattenhållet förekommer bl a gräs-lågstartäng med visst inslag av småvänderot (*Valeriana dioica*) och mycket blåttåtel (*Molinia coerulea*).

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Utöver de nämnda ängstyperna finns en trivial tuvtåtel-vegetation i anslutning till Glomstorp. Vidare finns högstarrvegetation vid Glomsbäcken och framför allt vid sjön, där sävruggar också förekommer. På störda platser (stigar, platser där avslaget gräs legat etc) förekommer givetvis alltid avvikande vegetation: luddtåtel (*Holcus lanatus*) är vanlig på sådana ställen öster om bäcken; på andra håll kommer hundkåx (*Anthriscus sylvestris*) eller blåttåtel (*Molinia coerulea*).

En utförligare skildring av vegetationstyperna finns hos Mattiasson (1970). De för skötseln väsentliga dragen i vegetationen beskrivs för de olika skötselområdena i avsnitt 3.3.

1.2.3 Flora

Kungsmarkens flora hyser ett ovanligt stort antal kärllväxter (över 400). Många av dessa är mycket sällsynta.

Mest hotad är humlesugan (*Betonica officinalis*). Lilja (1870) räknade upp åtskilliga lokaler för denna art, som sedan gått så starkt tillbaka, att det nu återstår endast någon av de gamla skånska lokalerna utöver Kungsmarken (Larsson 1987). Arten är en av de tidigast be-lagda i den skandinaviska botaniska litteraturen - den nämns 1533 i lundakaniken Christiern Pedersens örtabok "En nøttelig Legebog fare fattige och lige" och illustreras redan i *Catalogus Plantarum*, som utgavs av Elias Tillandz 1683. 1774 nämnde Leche att humlesugan "växer på engjar vid Lund" - ganska sannolikt på Kungsmarken. Situationen 1953 behandlas av Sylven. En av de gamla lokalerna för arten var "heden" Skävan (norr om Lödde å; nu upplöjd), som Sjöbeck (1962) ansåg vara odlingshistoriskt nära besläktad med Kungsmarken. Humlesugan har således ett markhistoriskt intresse och är inte någon tillfällig invandrare i Kungsmarkens ängs-vegetation. Det ursprungliga kvarvarande beståndet av humlesugan på Kungsmarken omnämndes först av Pahlman (1908), skyddades som naturminne 1942 och har sedan dess tillväxt en del, även om det endast utgjorde ett bestånd (en klon). 1981 fick Botaniska trädgården vid Lunds universitet tillstånd att samla in frö från det kvarvarande beståndet. Det visade sig att fertilt frö fanns och att nya plantor kunde dras upp från detta. Samtidigt kunde beståndet relativt enkelt förökas med sticklingar. Våren 1988 planterades 50 exemplar av humlesuga, såväl sticklingar som fröförökade plantor, ut på Kungsmarken i nära anslutning till det gamla beståndet. Flera av de utplanterade exemplaren blomnade redan första sommaren. Humlesugans möjlighet att fortleva på Kungsmarken förefaller

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

nu ljusare än tidigare. Humlesugan har en vid utbredning genom Västeuropa ända ned till Atlas-bergen, men den svenska formen är till alla delar större och mera hårig än t ex den tyska. Hegi (1927) urskiljer den under namnet *Stachys officinalis f. strictus* (= *S. officinalis* var *Danica*).

På Kungsmarken finns många olika arter orkidéer, alla fridlysta. Av störst intresse är Adam och Eva, krut-brännare, brudsporre, göknycklar och tidigare även grönkulla, (*Dactylorchis sambucina*, *Orchis ustulata*, *Gymnadenia conopsea* och *O. morio*, *Coeloglossum viride*). Grönkullan var efter en längre tids tillbakagång så sällsynt att endast något enstaka exemplar kunde upplettas, i regel med åtskilliga års mellanrum (Mattiasson 1970). Arten är numera helt försvunnen från Kungsmarken och utdöd i Skåne. Grönkullan har en nordlig utbredning i landet. Adam och Eva har en östlig utbredning med en lika svag ställning i Skåne. Adam och Eva har också minskat katastrofalt på Kungsmarken (Mattiasson 1970, 1986), även om ca ett dussin individ blommat på senare år. Även krutbrännare befinner sig i ett prekärt läge med fåtaliga blommande individ. Krutbrännaren är också mycket sällsynt i hela Skåne och saknas i övrigt på fastlandet (Hultén 1971). Den skånska krutbrännaren skiljer sig från den "vanliga" öländska genom senare blomning och kraftigare växt. Brudsporren förekommer sparsamt på Kungsmarken, som är en av de två lokaler i länet där arten växer. Göknycklar är något mindre ovanliga, såväl på Kungsmarken som i Skåne i stort, men även denna art håller på att minska. Nämnas kan att även göknycklar tas upp av Leche (1744) "mellan Lund och Sularp". Klubbporre (*Leucorchis albida*) torde ha gått ut redan kring 1930.

Bättre än orkidéerna klarar sig den smalbladiga lungörten (*Pulmonaria angustifolia*) här på sin numera enda kända skånska lokal. Från ett fåtal individ under 1950-talet har den nu ökat till flera hundra, spridda över en stor yta. Förmodligen var det här som redan Retzius (1769) såg arten växa "vid Foglesång på en bar backe". Från det närbelägna Fågelsång är den smalbladiga lungörten nämligen inte känd.

Praktnejlika (*Dianthus superbus*) har på senare tid återupptäckts (Malmer 1976). De senaste uppgifterna om praktnejlika är annars från 1800-talet (Ulf 1952). Möjligen kan arten ha klarat sig vegetativt och undgått uppmärksamhet genom att den blommar så sent - först efter slättern. Praktnejlika förekommer i Sverige huvudsakligen i Skåne.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Bland övriga anmärkningsvärda arter förekommer revsuga (*Ajuga reptans*) och rosenlök (*Allium carinatum*). Stor bockrot och backsmörblomma (*Pimpinella major* och *Ranunculus polyanthemus*) är också sällsynta. Havssäv (*Scirpus maritimus*), som växer i Glomsjön, är sällsynt i sött vatten. Backklöver (*Trifolium montanum*), som är ovanlig i Skåne (östlig), finns ganska rikligt bl a öster om Glomsjön. Backsilja (*Peucedanum oreoselinum*) är en sydlig art, som i Sverige i stort sett är inskränkt till sydöstra Skåne och södra Öland (Hultén 1971).

Smörbollen (*Trollius europaeus*) är inte på något vis lika sällsynt som de uppräknade arterna men bör nämnas på grund av sin ymniga förekomst, som dock är i avtagande.

1.2.4 Djurliv

Inga närmare studier av djurlivet i reservatet har utförts eller redovisats i den genomgångna litteraturen. Vissa allmänna kommentarer kan dock göras, till stor del grundade på uppgifter från Emanuelsson (muntl):

Området är ett eldorado för kaniner och fälthare. I stengårderna bor hermelin. Småvessla förekommer också, liksom iller. Rådjur trivs framför allt i ekskogen i nordost, där också rävgryt finns. Grävling och mink kan också ses i området, medan vattennäbbmus försvann under 1960-talet i samband med ingrepp i Glomsbäcken.

Av större intresse än däggdjuren är kanske fåglarna, främst våtmarksfåglarna i området. I anslutning till Glomsjön och kärret norr därom häckar gräsand, gravand, knölsvan och sothöns. Under den isfria delen av vinterhalvåret är sjön en omtyckt uppehållsplats för många olika änder. Kärret norr om Glomsjön har tidigare varit en värdefull fågelbiotop (Bilaga 3), men utdikningen och den därav följande igenväxningen har nu försämrat förhållandena, så att inga vadarfåglar utöver enkelbeckasin häckar. Också på de stora betade ängsmarkerna har vadarna överlag fått det sämre; områdena har blivit torrare, vilket endast storspov, vipa och strandskata har tålt.

Där buskage förekommer i anslutning till våta områden (främst längs Glomsbäcken) håller arter som näktergal och kärrsångare till.

Av häckande rovfåglar kan nämnas bl a tornfalk, ormråk och kattuggla.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

I Glomsjön finns en del fisk, främst sutare.

Dagfjärilfaunan är, trots den rika blomförekomsten i slättermarkerna, överraskande mager, såväl art- som individmässigt.

1.3 Historia

Kungsmarkens äldre historia och fornminnen behandlades utförligt först av Nordholm (1936 och 1937), som bl a intresserade sig mycket för de gamla åkersystemen. Dessa beskrivs också av Jeansson (1961 och 1962), som publicerat vackra flygbilder. Althin (1962) och Gustafsson (1976) lämnar mera allmänna historiska översikter, och även Malmer (1968 och 1976) och i synnerhet Mattiasson (1970) tar upp det historiska perspektivet.

Ortnamnen i området speglar dess historia. Sålunda förknippade Sjöbeck enligt Persson (1966) Reften med skottskogsbruk (raftspö, käpp), medan Ingers redovisar en annan åsikt (jfr 1.2.1 ovan). Beträffande biskopsborgen Glomstorp eller Glumstorp finns också olika åsikter. Glum tolkas som ett mansnamn (Ingers, muntl) eller som ett gammalt namn på sjön (Kousgård-Sörensen 1973). Den senare tolkningen förefaller dock mindre sannolik, då sjön till största delen är resultatet av dämning - inte en naturlig förekomst. Beteckningen Kungsbacken eller Kungskullen på en av höjderna väster om bäcken ansåg Nordholm (1936) tala för att kungaval under den äldre medeltiden ägt rum här och att kullen skulle vara identisk med den kända "tingsplatsen vid Arendala".

På karta 4 är de fornlämningar markerade som var kända vid riksantikvarieämbetets senaste inventering i Södra Sandby socken 1985-86. Därutöver finns ett stort antal rösen spridda över hela området och stengården längs vissa gränser.

Äldst är åkersystemet från tidig järnålder, som således vittnar om mänskligt utnyttjande redan för ca 2 000 år sedan. Från denna tid är också en del av rösen, medan andra är från 400-talet (folkvandringstidens början) och de flesta från vikingatiden (Althin 1962), alltså upplagda under perioder av expansion och nyodling.

Saxo förtäljer om en strid vid Glumstorp (med största sannolikhet på Kungsmarken) som skulle ha stått omkring 1140 (Andersson 1947). Tvåhundra år senare, 1334, testamenterade ärkebiskop Karl Eriksson "den röde" i Lund sina otämjda hästar vid Glumstorp till sin broder - så

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

ledes betades åtminstone delar av området då. Förmodligen gick betesdjur här även under de tidigare biskoparnas tid (från 1100-talet) och kanske ända tillbaka till järnåldern. Biskopsborgen (karta 4) torde vara från 1200-talet eller t o m från 1100-talet. Althin (1962) daterade stenmurarna på Kungsmarken till 1200-talet, mer eller mindre samtida med de medeltida åkrarna. Det skulle kunna tyda på att en separering redan då gjorts mellan betade områden (i norr) och slättermark. Av olika uppgifter (refererade av Nordholm 1936) framgår åtminstone att stora ängsmarker fanns på 1600-talet. Hö till vinterfoder har givetvis alltid behövts. Troligen har det väl också tagits inom Kungsmarken, även om inget antyder var det skett före murens tillkomst. Den intressanta kopplingen mellan Kungsmarken och de andra kungliga betena i trakten (Flyinge och Dalby Hage) belyses av Nordholm (1936) och Lindqvist (1938).

De medeltida åkrarna i Kungsmarken är av särskilt intresse genom att "åkerbyggarna" är så ovanligt smala (Sporrong 1978) - ett fenomen som återstår att förklara.

Från 1600-talet och framåt har Nordholm (1936) ganska väl lyckats följa områdets historia med hjälp av äldre kartmaterial, skattelägningsakter m m. Området i norr betades, medan ängen låg söder om muren. I slutet av 1600-talet (1684) beskrivs ängen som så igenväxt med buskage, att arrendet fick avskrivas; kanske följden av vanhävd efter krigen 1674-1679? Senare tycks ängen ha återställts, även om höskörden 1710 förstördes, då svenska hären låg i läger i åtta dagar i Kungsmarken. Ännu strax före senaste sekelskiftet slogs Kungsängen av tillresande slätterkarlar (Nilsson, muntl).

Under 1900-talet har mycket hänt i Kungsmarken. Ytan har minskat genom att nuvarande Dammstorp 1903 byttes bort mot Räften 1:3, som liksom ett stort område i öster, Räften 1:2, såldes 1924. Ängarna söder om den senare nedlagda järnvägen (Räften 1:4, 1:5, 1:6, 1:7, 1:10, 1:11 och 1:12) avstyckades under 1935 och åren därefter (fastighetsbeteckningarna syns på karta 4).

1917 överlämnades Kungsmarken som övningsfält till Södra Skånska infanteriregementet, som på den tiden var förlagt till Lund. Avsevärda naturvårdsvärden förstördes, då en skjutbana anlades och gran planterades. De kvarvarande skjutvallarnas lägen redovisas på karta 8. Ett ännu allvarigare hot riktades mot området på tjugotalet, då det föreslogs att området skulle styckas och säljas som "egnahemsjordbruk", när Södra Skåningarna efter 1925 flyttade till Ystad. En minnessten, som hugfäster minnet av skjutbanans anläggande, ligger vid västra ändan av den stora vällen norr om fjärde hälets utslag.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Botaniska föreningen i Lund hade redan 1909 försökt fästa Vetenskapsakademiens uppmärksamhet på Kungsmarken, och Skånes Naturskyddsförening agerade också, bl a 1930, för att få skydd för en del av Kungsmarken (Weimarck 1960). Från universitetets sida ville man få tillgång till Kungsmarken som idrottsfält för studerande ungdom (Torudd 1976).

Medan dessa idéer spirade överfördes Kungsmarken, efter att under ett år ha varit utarrenderat, 1929 från försvarsdepartementet till Domänverket. 1935 var tiden mogen för ett nytt beslut. Då fick Domänverket överlåta en del (områdena C1, D1, E och F på karta 2) av Kungsmarken på universitetet. LUGI fick tillstånd att inom D1 anlägga det som nu är golfbanans nio första hål, trots protester från arkeologiskt och botaniskt håll. 1936 bildades Lunds akademiska golfklubb (LAGK), som den 1 juli 1937 övertog golfbanan från LUGI.

1939-40 planterades ekskogen på Domänverkets mark (A). 1950-52 genomförde Althin, Nordholm och Månsson en noggrann arkeologisk kartläggning av området, varefter man från arkeologisk sida inte ansåg sig föranlåten att motsätta sig en utvidgning till en 18-hålsbana. Botanisternas protester fortsatte, men 1954 överläts även C2 och D2 på universitetet, och redan 1955 kunde LAGK börja spela på banorna (Torudd 1976, Mattiasson 1970). LAGK hade då emellertid i ett avtal av 1954 fått åtaga sig att sköta såväl den nya anläggningen som hela golfbanan (D1 och D2) i samarbete med Botaniska institutionen, Historiska museet och Skånes Naturskyddsförening. I början av sextiotalet tog LAGK även F i anspråk, medan däremot ett förslag om att utvidga banan till 27 hål tillbakavisades.

Hävderna i områdets olika delar har varierat. B och C1 har betats med obetydliga avbrott. De söder om stenmuren belägna delarna av C2 och D2 (Kungsängen) slogs vid mid-sommartid ännu in på 1950-talet. Slåttern krävde ett 30-tal slätterkarlar (Olofsson, muntl). Norr om stenmuren betades C2, D2 och E. Efter slåttern fick emellertid betesdjuren också beta slättermarken, åtminstone i C2. Nilsson (muntl) anser att slåttern var av betydligt mindre omfattning under 1900-talet. Endast där slättermaskin kunde köra (i östligaste delen av D2 och sydligaste delen av C2) slog man, och detta gjordes i C2 endast vissa år.

Från 1954 upphörde slåttern i C2 helt. Då undantogs också E från bete och kom därmed att växa igen. Området kring själva borgen har emellertid slagits sedan mitten av 60-talet, så att en tät grässvål har återställts.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Den vidare utvecklingen kan följas med hjälp av flygbilder från 1947, 1957, 1963, 1973 och 1976-77. Frapperande är flera förändringar utöver den nämnda utvidgningen av golfbanan. I norr har Glomsbäckens fårarätats och fördjupats (1969), varigenom de omgivande ångarna dränerats. Utfyllnaderna vid Dammstorp har tillkommit, liksom granarna, björkarna och ekplanteringen på golfbanans område närmast gården. 1947 och 1957 var här öppen mark, men en rad av stora block vid ägo gränsen fanns redan. 1947 fanns också ännu tydliga spår av grustäkter från den militära tiden mellan nuvarande hål 16 och stenmuren söder därom. Öster om bäcken fanns inte någon större buske eller några träd utanför ekplanteringen, bortsett från den stora aspen mitt i betesmarken och några träd där bäcken lämnar reservatet. Ekplanteringen var 1961 21 år, och man ser på bilderna från våren detta år ännu tydligt var det åtminstone tre hektar stora fuktängspartiet legat, nu genomkorsat av ett dike. Här växte bl a majviva och tätört (*Primula farinosa* och *Pinguicula vulgaris*), och storspov, enkelbeckasin och t o m rödbena häckade i slutet av 30-talet (H Regnéll, muntl). Glomsjöns vattenyta står nu högre än 1957 men täcker p g a igenväxningen numera ändå en betydligt mindre yta (karta 7). Öster om bäcken från sjön fanns 1961 ännu tydliga spår av den ursprungliga bäckfåran, som måste ha meandrat över nuvarande hål 17 och över övningsfältet. Fåran följde till stor del slutningens fot, där det än i dag förekommer små fragment av en av områdets intressantare vegetationstyper (*Carex nigra* - *Valeriana dioicas* samhället enligt Mattiasson, som 1970 redovisar studier just härifrån). Hela detta område kring bäcken betecknades, liksom området vid bäcken i norr, som "madäng" på 1711 års karta (Nordholm 1936). Detta antyder att den årligen översvämmades. Bäckens vindlande lopp rätades då diket grävdes 1909 (Burhagen 1977).

Betesmarkerna har torkat upp på ett beklagligt sätt. 1957 och 1961 fanns på betena ett överflöd av små vattenhål och fuktstråk. Dessutom visar flygbilder från 1957 endast mycket svaga spår av den igenväxning som, särskilt i öster (C2 på karta 2), nu är markant. Det var emellertid just i slutet på femtiotalet som betesmarken i öster låg obetad en tid (Göran Nilsson, muntl). Gräset växte då så högt att en brand, som uppkom, kunde sprida sig över hela ytan - kanske medverkade detta till att ge goda gröningsbetingelser för de björkar som sedan kommit upp. Närmast väster om sjön och bäcken har förändringarna från naturvårdssynpunkt varit mindre negativa sedan 1957. Granarna, som planterades i slutet av 10-talet, har blåst ner eller avverkats. Genom golfklubbens försorg har kalytorna planterats med lövträd.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Skjutvallarna har dolts i snår. Parkeringen har utökats och området kring klubbhuset planerats bättre: granarna är borta, ekarna vid järnvägen har tillkommit, och de byggnader som 1957 låg vid infarten till området vid järnvägen är borta och ersatta av lämpligare placerade hus. Tyvärr har emellertid övningsfältet vid järnvägen tillkommit. Dessutom har man inte måttat hålla alla ångarna i skick - bl a förefaller t ex skötselområde 24 (karta 8) ha varit relativt lågvuxen och varierad ängsmark 1957. De botaniskt värdefullaste partierna mellan banorna öster om bäcken har däremot uppenbarligen skötts med omsorg.

1.4 Kommunikationer

Kungsmarken ligger nära regionens stora tätorter, en halv mil från centrala Lund, drygt två mil från Malmö (karta 1).

Mellan Lund och Södra Sandby finns en reguljär busslinje med ganska hög turtäthet. Hållplatser finns vid utfarten från golfklubbens parkeringsplats och även 500 m längre österut, vid Nilstorp.

Till fots eller med cykel är det lätt att nå Kungsmarken längs gång- och cykelstigen, det s k Hardebergaspåret, som tangerar reservatets södra gräns. Avståndet från Lunds centrum är ca 6 km. Från S Sandby är avståndet något mindre.

Parkeringsmöjligheter för bil finns vid golfklubben. Här finns ca 125 platser, som är upplåtna även för allmänheten.

1.5 Serviceanordningar och anläggningar för allmänheten. Områdets utnyttjande.

Några speciella anordningar för allmänheten finns inte. Golfklubbens parkeringsplats är dock öppen för alla i mån av plats, liksom restaurangen. Vägen från parkeringsplatsen bort mot förråden väster om Glomsjön erbjuder en möjlig promenadled för besökare men leder inte vidare. Vid parkeringsplatsen finns en enkel informationstavla om reservatet.

LAGK har omkring 1 300 aktiva medlemmar (1988). Dessutom spelar varje år 2-3 000 gäster från andra klubbar. Golfbanan används särskilt flitigt under veckosluten vår och höst. Under sommaren är beläggningen jämnare. Under denna tid utnyttjas terrängen endast i begränsad omfattning som strövområde. Möjligheterna att röra sig fritt är begränsade och upplevs av många som obetydliga.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Vintertid utnyttjas Kungsmarken däremot flitigt för tefats- och skidåkning, om snötillgången är tillräcklig. En vacker vintersöndag är några hundra besökare ingen ovanlighet.

Vid infarten till ekskogen längst i nordost står en enkelriktningsskylt och en gatskylt (!) med texten "Damstörpsvägen". Eftersom vägen är en återvändsgränd kan den således i princip inte trafikeras av någon. Vid detta hörn av reservatet är möjligheterna att parkera begränsade, men en liten parkeringsplats finns för några bilar.

1.6 Golfklubben

1.6.1 Byggnader

Omedelbart öster om parkeringsplatsen ligger golfklubbens klubbhus, sammanbyggt med restaurangen. Den senare rymmer ca 100 gäster inomhus och kan dessutom vid vackert väder servera ytterligare ett antal gäster utomhus. Söder om klubbhuset finns två friliggande förrådsbyggnader (huvudsakligen avsedda för medlemmarnas golfkärror) och väster därom en affär för golfutrustning, där spelarna också kan hyra bollar för att öva med på klubbens "Driving range". Vid första utslaget finns en liten hytt samt en informations- och anslagstavla.

I golfbanans centrala del finns en stor redskapslada norr om den stora vallen vid slutet av hål 3 (karta 8).

Ca 50 meter söder om sjön står ett litet pumphus över den pump som tar vatten från sjön till bevattning.

I sydöstra delen av klubbens Driving range finns ett skärmtak med tre väggar, där slagträning och instruktion kan bedrivas även vid dålig väderlek.

Slutligen finns enkla vind- och regnskydd i anslutning till några utslag, (7 och nr 15).

1.6.2 Spelytor och golfterminologi

De 18 hålens lägen framgår av karta 8. Vid varje håls början finns 2 - 3 utslagsplatser (tees), så att svårighetsgraden kan anpassas till olika spelarkategorier. Från tee, som är en kortsnaggad fyrkantig gräsyta, i regel placerad på en upphöjning, leder en kortklippt spelyta (fairway) fram till en jämn, kortsnaggad green, där flaggan är placerad i hålet. På vägen kan hindrande

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

sandbunkrar förekomma; vanligast runt greenerna. Fairway omges av en halvrudd, en klippt men ej kortklippt gräsväl. Det s k spelfältet, består av utslagsplatser, fairway, rudd, halvrudd och greener, samt inom detta område befintliga hinder, t ex sandbunkrar.

Från green leder på Kungsmarken i regel en väl upptrampad gångväg vidare till nästa utslag, varigenom slitage på omgivande ytor minimeras. På åtskilliga ställen, bl a mellan hål 12 och 13 och från hål 9 till p-platsen är stigen förstärkt med grus. På karta 8 redovisas de stigar som kunnat karteras från 1976 och 1986 års flygbilder.

Utöver själva golfbanan med sina 18 hål utnyttjar spelarna olika övningsfält. Störst är ett nästan 500 m långt träningsområde i väster i anslutning till cykelvägen. 250 m längre mot nordost ligger en "driving range", där långa slag kan tränas. På Glombäckens östra sida ligger slutligen ett litet övningsområde ganska nära klubbhuset.

De hårt gödslade ytorna (utslagsplatser och greener) täcker sammanlagt uppskattningsvis 1 ha, fairways 18 ha och övningsfälten 7 - 9 ha (Nils Hammar, muntl). Totalt täcks ca en tredjedel av ytan inom golfbanans område av från naturvårdssynpunkt tämligen sterila gräsytor.

1.6.3 Bevattning och gödsling

Av karta 5 framgår omfattningen och ungefärliga läget av LAGK:s bevattningssystem, som förnyades 1972. Det medger automatisk bevattning av greener och tees.

Vattnet tas från den dämde Glomsjöns södra hörn i en 75 mm ledning till pumphuset. Därifrån går 50 mm stamledningar utåt och förgrenar sig i 25 mm ledningar, som försörjer tappställena med vatten. Parallellt med ledningarna ligger ett elektriskt styrsystem, så att man från förrådet vid hål 4 kan sköta bevattningen av greener och tees. Utöver de fjärrstyrda ventilerna finns också kranar. Till dessa kan man koppla slangar, t ex för att vattna greenernas kanter eller fairways. Från green 14 och från en punkt mellan hål 6 och 7 går ledningar ut till kranar på betesmarkerna.

Karta 5 är gjord efter LAGK:s karta och anger systemets principiella uppbyggnad men redovisar t ex inte läget av hål 11 särskilt korrekt (jfr karta 8). Den torde dock fylla sitt syfte i detta sammanhang.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Bevattning är aktuell vid torr väderlek, kanske 100 sommark dagar/år. Emellertid vattnar man i regel endast vartannat/vart tredje dygn under denna tid. Då sker bevattningen under ca 15-30 min, vilket ger 30-120 m³ vatten (Olofsson, muntl). En grov skattning av vattenåtgången en torr sommar kan göras: 50 dagar á 120 m³ = 6 000 m³, vilket utslaget på Glomsjöns 3 á 4 ha betyder en sänkning med maximalt 2 dm. Kreaturens vattenförbrukning kan möjligen ligga på 10 % av detta värde.

Den bevattnade ytan är ca 1,5 ha, varför den nämnda vattenmängden motsvarar 400 mm nederbörd.

Avsevärda mängder växtnäringsämnen, främst kväve (N) medföljer vid bevattningen. Vid en provtagning i Glomsjön den 29 mars 1977 uppmätte länsstyrelsen 13,3 mg/l total-N, syrande mot sammanlagt 78 kg N vid ett uttag om 6 000 m³.

Gödslingen utförs enbart med N och K och endast på greener och utslagsplatser. Spridning av P upphörde redan i slutet av 1970-talet. På fairways och på övningsfälten sprids inga gödselmedel. På greener och utslagsplatser sprids ca 2 000 kg, fördelat på 3-4 tillfällen, vilket svarar mot en årsdos av ca 400 kg N/ha och ca 300 kg K/ha (uppgifterna lämnade av Kurt Nilsson). Som jämförelse kan nämnas att en normal giva på åkermark i trakten är 120 kg N/ha (Örjan Folkesson, muntl) medan en betesvall kanske får 50. Utöver direktgödsling tillföres marken årligen genom atmosfäriskt nedfall ca 25-30 kg N/ha.

1.6.4 Dränering

Den befintliga dränering, som berör LAGK:s område, består av ett fåtal öppna diken och ett dåligt känt system av rörlagda. Redovisningen på karta 5 bygger på en sammanställning av uppgifter från olika kartor, från förre banskötaren Olofsson (muntl) och iakttagelser i fält.

Diverse odaterade kartor visar planer på omfattande dränering av en mängd hål i stil med den dränering som tillkommit under hål 10 (denna dränering anses för övrigt vara igensatt av slam nu). Av dessa planer torde föga ha realiserats utöver de stammar som redovisas öster om bäcken på karta 5. Å andra sidan har en del mindre dräneringar påträffats bl a i anslutning till utslagen vid hål 18 utan att de kan återfinnas i några handlingar. Möjligen kan ytterligare rör dölja sig under markytan. I anslutning till vägen från klubbhuset till förrådet finns också en del diken. Dessa har ej redovisats på karta 5.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

1.7 Nyttjanderättsupplåtelser

1.7.1 Avtal mellan universitetet och LAGK

Universitetet upplät kostnadsfritt golfbaneområdet (D1 + D2 på karta 2) åt LAGK enligt ett avtal från 1954, som skrevs på 49 år (Bilaga 4). I avtalet förbinder sig LAGK att vid skötseln följa anvisningarna i en skrivelse från riksantikvarieämbetet av den 8 oktober 1953 (Bilaga 5) och en PM från botaniska institutionen (Bilaga 6) samt i övrigt samarbeta med Botaniska institutionen, Historiska museet och Skånes Naturvårdsförbund. Kostnaderna för skötseln åvilar LAGK, och intäkter av verksamheten går till LAGK. Påkallade åtgärder skall icke medföra oskäliga kostnader eller hinder för golfspelet. Vidare innehåller avtalet bestämmelser om medlemsavgift för studenter etc. Om LAGK bryter mot avtalet, har universitetet rätt att uppsäga det, om "rättelse icke skett inom rimlig tid efter anmodan".

Beträffande skötseln kan ytterligare information hämtas i den PM som nämns i avtalet. Här föreskrivs bl a en slätter för alla områden som ej berörs av anläggningarna och att granbeståndet successivt skall ersättas med lövskog eller i vissa fall öppen äng. Vidare förbinder sig klubben att om "dräneringarna visar sig på ett skadligt sätt torka upp slätterområdena öster om bäcken" se till att fuktigheten bibehålls, t ex genom "igentätning av rör". Slutligen förbinder golfklubben sig att ej resa hinder mot ev naturskydd av inom banan belägna områden.

Området mellan betesmarken i väster och gång- och cykelvägen (F på karta 2), där golfklubben nu har ett övningsområde, ingick ej i det ursprungliga området. I ett protokoll fört vid sammanträde den 7 november 1968 med rektorsämbetet vid universitetet i Lund sägs det om detta område: "Rektorsämbetet beslöt bekräfta att Lunds akademiska golfklubb tillsvidare dock längst t o m utgången av giltighetstiden för huvudavtalet skulle få disponera sist angivna område som övningsbana i den utsträckning det nu har och i det skick det nu befinner sig". Skötseln skulle dock anpassas efter riksantikvarieämbetets anvisningar. Därmed omfattade LAGK:s område (D1 + D2 + F på karta 2) drygt 80 ha.

Område E (karta 2) synes aldrig ha blivit upplåtet åt LAGK. Trots detta ligger såväl utslag 15 som utslag 16 samt en mindre del av dessa hål just i detta område.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

1.7.2 Övriga avtal

För betesmarken i nordväst (område B på karta 2) finns ett arrendeavtal med enskild brukare. I avtalet, som löper från den 14 mars 1989 till den 13 mars 1994, anges speciella villkor för upplåtelsen (bilaga 7).

Upplåtelser för jakt och fiske förekommer ej.

I östra delen av område A har en mindre yta upplåtits för bikupor till enskild person.

2 FÖRESKRIFTER ENLIGT LÄNSSTYRELSENS BESLUT DEN 27 JUNI 1974

Föreskrifter gällande förfogandet över fastigheten

Det är förbjudet att

1. uppföra byggnad
2. spränga, schakta, göra utfyllnader eller bedriva täkt i någon form
3. borttaga sten ur gärdesgårdar och rösen
4. anordna upplag med undantag av tillfälliga upplag för jordbrukets behov
5. framdraga luftledning
6. omföra betesmark till åkermark
7. plantera träd eller buskar
8. dränera området
9. använda växtnäringsämnen inom slätter- och betesmarker
10. ändra lokaliseringen av eller utvidga golfbanans greens och fairways
11. utföra gräsklippning så att grässvålen slits sönder på ryggarna i de medeltida åkrarna eller utföra andra åtgärder som kan nivellera medeltidsåkrarna samt
12. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Ovan nämnda bestämmelser skall ej utgöra hinder för åtgärder i samband med reservatets skötsel i enlighet med av länsstyrelsen godkänd skötselplan.

Föreskrifter gällande allmänheten

Det är förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning samt gärdesgårdar och rösen
2. plocka, gräva upp eller på annat sätt skada växter
3. tälta eller ställa upp husvagn
4. göra upp eld
5. medföra hund lös inom området
6. framföra cykel, moped eller motordrivet fordon annat än på därför avsedda vägar
7. på ett störande sätt använda radio, grammfon, bandspelare, musikinstrument o dyl samt
8. anbringa tavla, skylt, plakat, affisch, inskrift eller annan störande anordning.

Länsstyrelsen erinrar om allmänt gällande förbud mot

att olovligen döda, jaga, fånga eller skada djur, bortföra ägg och bo (2 § jaktlagen och 1 och 2 §§ jaktstadgan)

att skada hägnader eller anordningar inom området (12 kap 1 § brottsbalken) samt

att med plåt, glas, plast, papper, avfall eller på annat sätt skräpa ned inom området (23 § naturvårdslagen).

Skötsel och vård

Målsättningen för områdets skötsel och vård skall vara dels att bibehålla områdets karaktär med öppna ängs- och betesmarker genom bete och slätter, dels att bevara områdets artrika flora. Åtgärder skall vidtagas för att underlätta allmänhetens tillträde till området, varvid också områdets utnyttjande i undervisningssammanhang skall beaktas. Dessa föreskrifter skall dock inte utgöra hinder mot bibehållande av golfbanan inom naturreservatet.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

För naturreservatet skall upprättas en skötselplan vilken skall fastställas av länsstyrelsen.

Reservatet skall förvaltas och vårdas av domänverket i samråd med markägarna. Vid vården och förvaltningen av den del av naturreservatet som utnyttjas som golfbana skall samråd därjämte ske med landsantikvarien och Botaniska institutionen vid Lunds universitet, Skånes Naturvårdsförbund och Lunds akademiska golfklubb.

3 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

3.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Målsättningen för reservatets skötsel skall vara att i första hand bevara och i möjlig mån öka områdets biologiska (främst botaniska), markhistoriska och historiska värde genom att området disponeras som öppen ängs- och betesmark. Speciell hänsyn skall därvid tas för att floran och de för området speciellt karakteristiska vegetationstyperna skall bestå och gynnas, liksom för att fornlämningarna skall bevaras på bästa sätt. Barrträd skall inte förekomma. Vissa skogbevuxna områden skall överföras till öppen mark, medan andra bevaras.

Glomsjöns öppna vattenyta bör med tanke på landskapsbilden om möjligt bevaras. Bäckens naturliga fåra skall i möjligaste mån återställas.

3.2 Allmänna anvisningar

3.2.1 Bete och betesdjurens vattenförsörjning

Bete med nötkreatur och, i största möjliga utsträckning, hästar skall bedrivas i skötselområdena 2, 3, 4, 5, 8 och 48 (karta 8). Av hänsyn till den strövande allmänheten skall lösa tjurar inte förekomma i fällorna.

Betet skall avpassas så att ingen överbetning sker men så att områdena ändå hålles i det närmaste fria från buskar och högvuxen gräs- eller örtvegetation utan stora manuella insatser. Detta innebär att sammanlagt minst 100 betesdjur erfordras.

Tomtplatsen för den gamla biskopsborgen vid Glomstorp samt ängsmarken ned mot Glomsjön och dess tillflöde kan i måttlig omfattning betas med får eller får och nöt i kombination.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Djuren i område C1 och C2 (karta 2) får för närvarande vatten från Glomsjön genom golfklubbens ledningsnät. I område B får djuren vatten från särskilt uppsatta vattenkoppar. Ett stängsel hindrar dem att nå Glomsbäcken. Betesdjur i område E och delar av D1 får vatten direkt från Glomsjön.

Gödsling får inte förekomma på betesmarkerna och kalkning bör undvikas. Betessäsongen kan vara från slutet av maj till början av november. Stödutfodring skall inte förekomma, utan djuren skall tas in när betet tar slut på hösten.

Om djurhållarna önskar utnyttja flera smärre fällor är det värdefullt om inte alla fällor betas samtidigt utan varje fälla kan hållas betesfredad under tillräcklig tid för att växterna skall hinna sätta frö. Då blir det också lättare för allmänheten att ströva på betesmarkerna.

3.2.2 Stängsel och stängselpassager

Lämpliga stängseldragningar anges på karta 8.

Stängslen skall vara utförda med taggtråd på träpålar. Gamla trådar skall avlägsnas och mer än 4 trådar bör inte ifrågakomma. De befintliga insläppen för djuren skall bibehållas och underhållas av arrendatorerna.

Grindar eller motsvarande skall i samråd med djurhållarna anordnas mellan eventuella fällor, så att betesdjuren kan flyttas.

Stängselpassager skall anordnas enligt karta 8. De skall utformas så att de kan passeras av skidåkande.

3.2.3 Slätter

Ur vetenskaplig och kulturhistorisk synvinkel vore det önskvärt med slätter på de traditionella slätterytorna söder om den stenmur som delar områdena C2 och D2 (karta 2) öster om dalen. Emellertid kan huvuddelen av C2 inte slås med maskin.

Den gamla slättermarken C2, Kungsängen, som de senaste decennierna betats, får därför även i fortsättningen huvudsakligen betas.

Inom golfbaneområdet krävs slätter i de områden som skall hållas öppna. På de flesta håll är slätterns utformning av stor betydelse för floran. En mindre del av Kungsängen skall åter införlivas med slättermarken.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Generellt skall därför gälla att slåttern skall börja tidigast den 1 juli och vara avslutad den 1 augusti. Efter slåttern kan gräset ligga några dagar men skall ovillkorligen hopsamlas inom en vecka. Det är önskvärt att de olika slåtterytorna slås i olika ordningsföljd olika år.

På många håll kan slåttern genomföras med lämpliga maskiner; på andra ställen är marken alltför stenbunden eller starkt sluttande. Sk gräsröjare med nylonlina får ovillkorligen inte användas, annat än initialt i samband med återskapande av slåtterytor eller inom områden där slåttern endast syftar till att bevara en gräsvegetation. Intill större solitära träd skall gräset slås ända fram till stammen. Runt mindre buskar bör vegetationen lämnas i fred, så att områdets variation ökas efterhand som en avvikande flora etablerar sig i skuggan.

Inom skötselområdena 38 och 46 (karta 8) syftar slåttern huvudsakligen till att bibehålla grässvålen och den öppna landskapsbilden. Slåttern kan i dessa områden därför ske tidigare än i de övriga, om så anses lämpligt.

I skötselområde 14 skall slåtter ske i enlighet med detaljbeskrivningen i avsnitt 3.3.

Där hundkäx, hundäxing (*Anthriscus sylvestris*, *Dactylis glomerata*) eller andra "runderatindikatorer" i riklig mängd avslöjar att avklippt gräs deponerats någon gång eller att gödning spritts, skall denna vegetation svältas ut genom att slåtter genomförs minst två gånger per säsong. Höet får inte lämnas kvar.

3.2.4 Skogliga åtgärder

Beträffande trädslagsfördelningen inom området skall målsättningen i princip vara att barrträd, asp, gråal och poppel skall tas bort. Björkens förekomst skall inskränkas starkt.

Vid förekommande arbeten får inte maskiner med så högt hjultryck användas att markskador uppstår. Över fornlämningsområdena bör maskiner överhuvudtaget inte framföras.

Där slåtter skall bedrivas bör marken befrias från stubbar. Därvid skall antikvarisk expertis kontaktas (jfr 3.2.5).

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

I skötselområde 1 kan ris lämnas på marken. I övrigt skall ris från röjningar och avverkning avlägsnas eller brännas på en uppladad plåt, varvid askan skall transporteras bort, så att inte någon gödslingseffekt uppkommer. När skötselområde 12 röjes, skall allt material föras bort; någon bränning får ej förekomma här.

Vid plantering av lövbuskar eller lövträd skall material av inhemsk proveniens användas.

3.2.5 Fornminnesvård

Fornlämningarna (karta 4) på Kungsmarken är skyddade enligt kulturminneslagen, och skötseln skall tillgodose de antikvariska bevarandeintressen som finns.

Dessa står ingenstans i konflikt med övriga naturvårdsintressen inom området, och de speciella hänsyn som måste tas till fornlämningarna kan därför sammanfattas på följande sätt:

Där fornlämningar förekommer inom de betade områdena är det av vikt att grässvålen hålls intakt och att inte de befintliga nivåskillnaderna inom åkersystemen nivelleras genom tuvbildning. Om tuvbildningen tilltar på ett otillfredsställande sätt skall betestrycket ökas något. Trots detta kan en kompletterande slåtter på sensommaren bli nödvändig inom vissa fornlämningsområden för att motverka tuvbildningen. Bedömningen av om detta skall ske bör åvila naturvårdsförvaltaren i samråd med antikvarisk expertis.

Där fornlämningar förekommer inom slätterområden skall slåttern ske med redskapstyper som godkänts av länsantikvarien, så att inte t ex nivellering av åkerryggar sker genom för hård klippning.

De gamla hägnaderna av sten och torv, är av hög ålder och har stort kulturhistoriskt värde. Deras skötsel behandlas under 3.3 (skötselområde 49).

Om markarbeten - såsom ingrepp i dräneringssystem eller brytning av stubbar - skall utföras, skall arbetena både planeras och utföras i samråd med antikvarisk expertis.

3.2.6 Jakt och fiske

Skyddsjakt på mullvad, sork och kanin må bedrivas av jakträttsinnehavare. På områdena A och B (karta 2) kan kontrollerad korttidsjakt på rådjur, älg, hare, fasan och ringduva bedrivas. Övrigt vilt skall vara fredat.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Fisket skall fritt disponeras av fiskerättsinnehavaren. Någon allmän försäljning av fiskekort skall inte förekomma.

3.2.7 Golfbanans skötsel

Golfbanans normala skötsel berörs ej här. Med hänsyn till naturvårdsintressena skall emellertid följande gälla:

Utslagsplatser, fairways och greener får inte förskjutas eller deras utbredning utökas utan länsstyrelsens tillstånd. I görligaste mån skall de genom årens sedvana upptrampade stigarna (karta 8) bibehållas, så att inte ständigt nya uppkommer.

Fairways bredder får ej överstiga de i karta 6 angivna värdena, som uppmättes i april 1973. En minimering av de klippta ytorna skall eftersträvas, i synnerhet öster om bäcken. (Bortsett från de uppmätta bredderna är hällens lägen på karta 6 endast skissartat inlagda. En riktigare bild av förhållandena ger karta 8, där hällens lägen ritats in från en flygbild från våren 1976). Utanför fairways, greener och utslagsplatser skall slätter förekomma (och endast en) gång per år. I den mån s k halvruff (där slätter förekommer relativt ofta, men hög stubb lämnas) önskas mellan fairway och ruff skall halvruffen tillsammans med fairway hållas inom de angivna måtten. Det är, som Bilaga 2 illustrerar, lätt att i fält skilja på fairway och halvruff å ena sidan och ruff å andra sidan.

Avklippt gräs från spelytorna får inte ens tillfälligtvis placeras på ängsmarkerna i anslutning till t ex utslag eller greener. Det kan möjligen placeras på fairway men bör givetvis snarast avlägsnas (jfr 3.2.8 nedan). Det avklippta gräset från greener och utslagsplatser är nämligen mycket näringsrikt och har en negativ inverkan på den naturliga vegetationen.

Insådd av främmande gräsarter bör undvikas och i undantagsfall endast ske på utslagsplatser och greener.

Enligt reservatsbestämmelserna får dränering inte ske. Ny dränering skall således inte någonstans komma ifråga, ej heller skall befintlig dränering rensas utom i anslutning till byggnaderna och vägen. All dränering från hål 12 (karta 5) skall omsorgsfullt täppas till på flera ställen. Arbetet skall bedrivas försiktigt (under hösten) och noggrant.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Kemiska bekämpningsmedel får endast användas på greener och utslagsplatser väster om Glomsbäcken och norr om stenvuren på östra sidan och skall även där användas med största restriktivitet. Årlig rapport om använda medel och mängder skall inlämnas till länsstyrelsen.

Gödsling får endast förekomma i skötselområde 33, på fairways och övningsfält väster om Glomsbäcken samt på greener och utslagsplatser. Vidare gödsling skall inte förekomma på följande speciellt känsliga ställen: hål 12 och hål 13 samt 18:e hålets utslag.

3.2.8 Avfall

Vid skötseln av reservatet erhålles mycket avfall i form av avklippt gräs av olika slag, grenar etc, som måste avlägsnas (jfr 3.2.3 och 3.2.4).

Huvuddelen av detta avfall skall transporteras bort från området. Mindre mängder gräs kan placeras i skötselområde 31. Därvid skall avfallet deponeras eller komposteras ovanpå den befintliga deponeringens relativt plana yta. Någon utvidgning av deponeringens yta får ej ske. Branten ned mot bäcken får inte utnyttjas för att tippa ner avfallet. Det område där avfall i fortsättningen skall placeras bör därför i öster och norr begränsas av ett lågt staket några meter från den branta släntens början.

Det hö som erhålles vid den årliga slättern bör kunna avsättas hos traktens lantbrukare.

3.2.9 Kanalisering av golfspellet

En möjlighet att förhindra golfspel, där speciellt känsliga områden ligger nära något hål, finns genom att man använder speciella markeringar, varigenom området förklaras som "mark under arbete". En boll som hamnat i området lyftes då ut innan den åter spelas.

Sådan markering används redan för att skydda vissa fornminnen och bör också aktualiseras i anslutning till hålen 12, 13, 17 och 18.

3.2.10 Tåkt av grästov

För att få torv att laga gräsytorna med har LAGK tagit grästov från speciellt odlade ytor sydväst om hål 9. Denna tåktplats används dock inte längre. I anslutning till det upplag för jord, som finns vid reservatsgränsen öster om skötselområde 16, torde en mindre yta kunna användas för detta ändamål.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Då det blir aktuellt att restaurera murarna, bör torv till dessa tas där man säkerligen tagit den av tradition, nämligen närmast intill arbetsplatsen vid murens fot. Dock skall ingen grästorv skäras upp längs de 200 m som muren öster om Glomsjön löper över LAGK:s område.

3.2.11 Arrendekontrakten

Då arrendekontrakt inom området upprättas eller förnyas, skall texten bringas i överensstämmelse med reservatsbestämmelserna och med vad som anges i skötselplanen (jfr 3.2.1).

Naturvårdsförvaltaren svarar för upprättande av arrendavtal för samtliga i reservatet ingående områden efter samråd med länsstyrelsen, med undantag för huvudavtalet mellan LAGK och markägaren.

3.2.12 Glomsbäcken och Glomsjön

De föreslagna höjningarna av Glomsbäckens botten i skötselområde 7 och eventuellt 18 är avsedda att åter sprida högvattnet över en större yta, då det strömmar till; detta för att gynna fågellivet och förbättra vattenkvaliteten i bäcken (karta 8).

Arbetena bör bedrivas vid lågvatten efter sommartorka. Då de pågår skall ett tillfälligt dämme (ej nödvändigtvis helt tätt) anordnas söder om den sträcka där arbete pågår, så att uppgrumat material sedimenterar på plats och inte förs ut i sjön.

Nedströms Glomsjön är Glombäcken kraftigt uppgrundad och delvis igenvuxen med vattenväxter. Omedelbart nedanför dämnet sker en kraftig erosion i strandbrinken. En begynnande meanderbildning kan skönjas längs vissa sträckor. Målsättningen för vattendraget bör vara att återskapa det forna naturliga loppet och tillåta regelbundna översvämningar vid flödesperioder. Meanderbildningen kan påskyndas genom att bäckens lopp manuellt grävs om på vissa platser, t ex inom skötselområde 28.

Glomsjön har på senare tid blivit kraftigt uppgrundad p g a omfattande sedimenttillförsel från uppströms liggande åkrar. Under nederbördsrika perioder fylls sjön därför mycket snabbt med vatten. Följden blir att den befintliga dammvallen svämmas över på flera ställen, med en successivt tilltagande, delvis underminerande erosion som följd. För att kunna bevara Glomsjöns öppna vatten-spegel,

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

gynna fågellivet och utnyttja sjön som vattenmagasin, bör en restaurering ske samtidigt som dammvallen ses över. För översyn och underhåll av dammvallen och eventuell restaurering av sjön måste en särskild plan utarbetas.

3.2.13 Biskötsel

I östra delen av den stora ekplanteringen (skötselområde 1) står ett stort antal bikupor uppställda. Härifrån flyger otvivelaktigt bin ut över ångarna på Kungsmarken och pollinerar blommor - en faktor av ganska okänd men troligen stor betydelse för vissa arters fortbestånd (Hansson 1977).

Biskötseln bör fortsätta. Bikupornas placering är emellertid inte idealisk med tanke på att vägen går strax intill.

3.3 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Skötselområdenas lägen framgår av karta 8.

Åtgärder som inte är löpande underhåll, har prioriterats efter en tvågradig skala:

- (1) Hög angelägenhetsgrad. Åtgärden bör vidtas inom 1-2 år.
- (2) Måttlig angelägenhetsgrad. Önskvärd åtgärd, som bör vidtas inom 3-5 år.

Skötselområde 1

Beskrivning: Skötselområdet är dränerat och beväxt med ung ekskog (*Quercus robur*), uppdragen ur ollon, som såddes 1939-40. Inom två områden i norr, liksom i en del av södra brynet, växer björk. Även al förekommer i de fuktigaste delarna. I öster förekommer alm. I buskskiktet förekommer fläder rikligt och i brynen slån. Fältskiktet är trivialt med våraspekten helt dominerad av vitsippa. I östra delen av skogen står ett drygt dussin bikupor nära vägen samt en mindre förrådsbyggnad, och där vägen kröker mitt i skogen står ett skjul. I anslutning till en viltfoderplats för fasaner har ett dussin granar planterats. Omedelbart norr om områ-

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

det har åkermarken dränerats grundligt 1977. I området finns försöksytor för uppskattning av skogsproduktionen. Vägens förlängning förbi skötselområde 8 är i dåligt skick.

Mål: Ekskog, lämpad som strövområde. Dränerings-systemet, som är öppet, får förfalla, så att partierna med fuktlövskog kan utvecklas och skapa omväxling och goda viltbiotoper. Hasseln gynnas.

Åtgärder: Skjulet vid vägen och all björk i södra skogsbrynet, som sprider björkfrön över betesmarken intill, avlägsnas (2). Röjningsresterna kan kvarlämnas eller flisas.

Normal gallring.

Skötselområde 2

Beskrivning: Betesmark, vars vegetation bär tydliga spår av att ha gödslats. Tuvtåtel dominerar, även om t ex smörbollar, puktörne, ängskära och även de flesta övriga arter från den angränsande betesmarken i skötselområdena 3 och 4 kan påträffas. Från områdets västra del, där traktens högsta punkt ligger, går en ganska markerad svacka mot nordost till Glomsbäckens övre lopp. I svackan rann förr en bäck; nu utgör den ett fuktstråk utom i den nedre delen, som överhöljts med fyllnadsmassor och tegel, så att det nu är möjligt att köra över ängarna och Glomsbäcken här. Söder om denna utfyllnad finns ännu fuktängar ned mot bäcken, vilken fördjupades 1969.

Betesmarken är indelad i tre fällor, men i regel tycks djuren gå fritt från den ena fällan till den andra. Stängsel hindrar kreaturen att gå ut i bäcken i öster.

I området finns rester av medeltida åker-system.

Mål: Öppen betesmark med naturligt varierande fuktighetsförhållanden. Fällindelning skall tillämpas för att möjliggöra allmänhetens fria strövande inom området.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Åtgärder: Tegel och löst skräp vid utfyllnaden i öster avlägsnas (2).

Årligt bete. Om betesdjuren inte betar av de områden med hög vegetation (älgört, tuv-tåtel etc) som finns, kan bränning prövas tidigt på våren, då marken är frusen eller fuktig. Slåtter kan också prövas.

Skötselområde 3

Beskrivning: Området utgörs av en fälla som varit obetad sedan 20-25 år som en "buffert" mellan tjurar som förr betade i skötselområde 2 och kor i nr 4 (Göran Nilsson, muntl). Området sluttar från väster ned mot öster, där frodiga, ensartade fuktängssamhällen utbildats och björkar rotat sig och nått avsevärd höjd. De torrare partierna innehåller mycket blåtåtel. Längst i öster höjer sig marken åter, och bortom det nuvarande staketet finns ett snår av slån och nypon. I området finns rester av medeltida åkersystem.

Mål: Området skall återföras till välbetad ängs-mark. Det skall utgöra en fälla tillsammans med skötselområde 4 och, om djurhållaren så anser lämpligt, skötselområde 4.

Åtgärder: Fällan öppnas och det södra stängslet avlägsnas, om inte djurhållaren bedömer att fällan behövs (1). Björkarna avlägsnas (2).

Årligt bete. Om så erfordras slås de fuktigaste (och frodigaste) partierna under några på varandra följande år för att förbättra betet. Höet avlägsnas.

Skötselområde 4

Beskrivning: Området utgörs av den stora betesmarken i väster. Betestrycket är relativt hårt, och vedväxter saknas nästan helt. Den ogödslade ängsfloran är artrik, och markfuktighetens och underlagets variation ger förutsättningar för flera växtsamhällen. Centralt i området finns en vattensamling, i regel ut-torkad på sommaren. Ett system av öppna

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

diken dränerar såväl detta område som skötselområde 3. Ännu i slutet av 1960-talet häckade brushane där (Emanuelsson, muntl), förmodligen på de ängar, där Rosenius (1952) brukade se dem under sina pojkår i slutet av 1870-talet. I området finns rester av medeltida åkersystem.

Mål: Områdets öppna karaktär och artrika vegetationstyper skall bevaras genom bete (jfr 3.2.1 ovan). Om det kan anses att den mera fuktighetskrävande vegetationen och fågelfaunan får bättre existensmöjligheter genom att dräneringen sätts ur funktion bör detta utföras.

Åtgärder: Dräneringsdikena täppes eventuellt igen i det på kartan (karta 8) markerade området med den jord, som en gång grävts upp (2). För att förhindra att den jord som placeras i dikena flyter bort innan vegetation hunnit vandra in, bör man dämna här och där med något förgängligt material (trä). Arbetet bör utföras på försommaren. I görlligaste mån bör grässvålen sparas och placeras tillbaka ovanpå de marksår som åstadkommes. Arbetet skall planeras och utföras i samråd med antikvarisk expertis (jfr 3.2.5).

Årligt bete. Om en eventuell igenfyllning av diket utfaller väl, kan man överväga att fortsätta arbetet längre nedströms.

Skötselområde 5

Beskrivning: Området består av huvuddelen av den stora betesmarken i reservatets östra del. Det delas av en stenmur, som förr skyddade Kungsängen i södra delen från betesdjuren i Hästhagen. Fuktighet och underlag varierar och flera olika växtsamhällen förekommer. Betet har tidvis varit svagt och en mängd ungbjörk har slagit upp. Den älgörtdominerade högörtängen har brett ut sig. Till igenväxningen kan också den gödsling ha bidragit, som förekom fram till 1955. I norra delen förekommer inte ovanligt meterhöga hagtornsbuskar. Mitt i området står en imponerande asp vid stenmuren. I området finns stensättningar, rester av järnåldersåkrar m fl fornlämningar (karta 4).

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Mål: Områdets öppna karaktär skall bevaras. Dock sparas den nämnda aspen samt de buskar (ej björk) som kan komma upp inom 50-100 m avstånd från den angränsande ekskogen. Den lågvuxna ängsvegetationen skall gynnas på älgörtens och tuvtätels bekostnad.

Åtgärder: Årligt bete. Återkommande röjning av björk vid behov. Går det inte att genom enbart betning komma till rätta med den högvuxna gräs- och örtfloran, som dominerar många ställen, bör bränning prövas en tidig vår, då marken är frusen eller våt men växttäcket ändå kan brinna.

Skötselområde 6

Beskrivning: Området utgörs av en grävd branddamm i reservatets östra kant intill byggnaderna på Räften 1:2. Dammen har branta stränder, bevuxna med lövträd och buskage (mest alm, viden, rönn och slån). Träden kring dammen bildar tillsammans med träden kring gården en dunge, som på ett tilltalande sätt markerar gränsen mellan Kungsmarken och den angränsade åkermarken. Själva dammen erbjuder vatten åt viltet men har i övrigt inga större värden från naturvårdssynpunkt. Från brandskyddssynpunkt skall dammen bevaras.

Mål: Dammen bevaras. Vegetationszonen runt dammen utvidgas och får fritt utvecklas mot lövskog med ett naturligt bryn mot betesmarken.

Åtgärder: Staketet flyttas ut 5-10 m på betesmarken (2).

Erforderliga rensningar skall utföras från södra eller östra sidan.

Skötselområde 7

Beskrivning: Området utgörs till stor del av fuktängar med små buskage i kanterna, där bl a ärtor, vattenrall och kärrsångare förr häckade (Bilaga 3). För länge sedan har området otvivelaktigt varit betat. Vid dräneringsarbeten hösten 1969 norr om reservatsgränsen grävdes emellertid bäcken

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

upp ända fram till sjön. Nu växer här bredkaveldun, veketåg och rosendunört längs själva bäckfåran och stora fält av nässlor med snärjmåra, åkertistel och rörflen intill, bl a på det ur fåran hämtade materialet. På östra sidan finns ännu stora bestånd av vass-starr (*Carex acuta*) med enstaka små "gläntor" av lågvuxet gräs. Området öster om bäcken betas tillsammans med delar av skötselområde 9.

I väster upp till stenmuren nedanför Glomstorp är marken torrare (utom i en avsnörd meanderslinga) och sandig med påfallande mycket grusstarr (*Carex hirta*). Här står också en björk, några snår av nypon och nere vid bäcken några pilar. Spridda hagtornsbuskar samt ett litet bestånd med körsbär. Längs muren i väster flera medelstora rönnar. I slutet av 1800-talet växte här en talldunge (Rosenius 1897). Merparten av området har hägnats hösten 1988 för att betas tillsammans med skötselområde 19 och delar av 18.

Mål:

Skötseln skall syfta till hävdade våtängar för att gynna fågellivet i de blöta delarna och förbättra vattenkvaliteten i bäcken. Bäckens botten skall åter höjas till sin ursprungliga nivå, så att vattnet som förr i tiden söker sig fram på bred front vid högvatten (jfr 3.2.12). Områdets huvuddel hålls fri från buskar och träd, men vid stenmuren i väster och längs vallen i söder kan enstaka buskage stå kvar. De högre belägna partierna betas, medan fuktängsdelen slåttras. En uppstädnings skall ske vid gränsen mot Dammstorp och Räften 1:8. Vallen i söder skall hållas i skick, liksom spången, så att det går lätt att passera.

Åtgärder:

Årlig betning. Årlig slåtter i området väster om Glomsbäcken som inte betas. Höet bortföres. Røjning av buskar.

Skötselområde 8

Beskrivning: Ett stenigt och magert område i golfbanans nordligaste hörn vid Dammstorp. I södra delen finns öppen mark med slånbuskage. I norr dominerar planterad ek med inslag av björk ca 50 %. Trots att planteringsplanen

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

av den 29 april 1971 uppger att här stått bergtall, är fältskiktet i huvudsak intakt. Den tidigare betesmarkskaraktären avslöjas av bl a ljung, stagg och kruståtel bland stenarna. En del hagtorn förekommer. I nordöstra hörnet står en grupp äldre björkar. Området betas.

Mål:

Gles, betad ekskog. Hagtorn och slån kan få förekomma. I södra delen skall betesmarken vara trädlös med enstaka buskar.

Åtgärder:

Tillskapa öppna luckor genom røjning av i första hand björk. All björk avlägsnas inom tio år. Årligt bete.

Skötselområde 9

Beskrivning: Området utgörs av slänten nordost om Glomsjön upp mot hålen 15 och 16. Vegetationen är en floristiskt intressant men sedan länge vildvuxen äng med solitära buskar och småträd (mest hagtorn, rönn och björk). I nordost finns en tät viltremis med ca 2-3 m höga slånbuskar och nypon. Här står också ett tätt snår av snöbär (*Symphoricarpos rivularis*). I strandzonen växer kraftiga starrbestånd (*Carex acuta*, *C. rostrata* m fl) och några pilar närmast bäckens mynning. Området betas, dock ej i söder närmast sjön.

Mål:

Området skall hävdas som betesmark med några snår av hagtorn, slån, rönn och/eller nypon. Snåren skall sammanlagt täcka maximalt 0,25 ha. Vid vattnet skall ett fåtal pilar stå. En ridå av hagtorn och hassel tillskapas vid reservatsgränsen i norr. Det ej betade området skall hävdas genom erforderliga røjningar och eventuell slåtter.

Åtgärder:

(1) Björk och snöbär rensas bort, liksom de ensamt stående rönnarna. Stora exemplar eller bestånd av hagtorn och slån sparas, medan mindre solitärer avlägsnas. Hård røjning i söder av hagtorn, vide och björk m m för att få en öppnare slänt. Lätt røjning av slån, dels i öster längs stängs-

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

let, dels i norr för att förhindra spridning och möjliggöra passager. Hagtorn och hassel planteras om så erfordras längs reservatsgränsen innanför nät (2).

Årligt bete som påbörjas tidigast den 15 juli. Spång anlägges nedanför Dammstorps gård genom ett fuktigare parti.

Skötselområde 10

Beskrivning: 25-30 år gammal fältskiktsslös granplantering med insprängda ekar. Fläderbuskar. Betas.

Mål: Området skall innehålla en lövridå med främst ek som avskärmning mot gården norr om reservatet. Området förenas med skötselområde 8 och 9 och betas.

Åtgärder: Granarna avvecklas (1).

Årligt bete.

Skötselområde 11

Beskrivning: Skötselområdet ligger mellan 14:e hålet och staketet i öster. Det utgörs av ängsmark med strödda björkar och ett fåtal planterade ekar. Ängsvegetationen är varierad, i söder gräsdominerad, längre norrut med större inslag av örter. I sydost finns ett slånbuskage i anslutning till en f d komposthög för avslaget gräs.

Mål: Öppen ängsmark med 2-3 solitära ekar. Slånbuskaget sparas för att dölja komposthögen och gynna småfågelfaunan. Om buskar (hagtorn, slån) etablerar sig vid staketet, skall de få stå.

Åtgärder: All björk avlägsnas (1).

Slåtter i hela området. Slånbuskaget sparas. Ekarna får växa till sig, innan de bästa utses till att stå kvar.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Skötselområde 12

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av två ca 100 x 100 m stora försöksytor, som sedan 1956 legat som vetenskapliga referensområden utan hävd. I skötselområdet ingår också den lilla yta, som ligger mellan den norra försöksrutan och stängslet mot betesmarken och som hyser en likartad vegetation. Successionsförloppet från slåtteräng har studerats vid Växtekologiska institutionen vid Lunds universitet av Ulf (1956), Mattiasson (1970) och på sistone av Persson (1982). Den omfattande dokumentationen gör ytorna utomordentligt värdefulla från vetenskaplig synpunkt. Sedan 1956 har en gles, likåldrig björkskog utvecklats, och den tidigare slåtterängsfloran har ersatts med högtörtvegetation. I området finns fornlämningar (hålvägar).

Mål: Området skall vara markerat av ett lågt staket och reserveras för ekologiska studier, så länge intresse kan finnas av att studera det. Därefter skall området återföras till ängsmark av samma karaktär som kan ses mellan, norr om och söder om de båda ytorna.

Åtgärder: Tills vidare skall endast det låga staketet (2-5 dm högt) runt rutorna förnyas och underhållas. När det inte längre finns intresse för att studera den nu pågående vegetationsutvecklingen, utarbetas en detaljerad restaureringsplan, om så bedöms nödvändigt, med inriktning på att återskapa en öppen ängsmark.

Skötselområde 13

Beskrivning: Skötselområdet sträcker sig från stigen vid hål 13 öster ut mellan försöksrutorna till staketet. På våren är grundvattnet mycket ytligt här, och en kalkfuktäng har utbildats. Mycket kornfibbla (*Scorzonera humilis*) och en värdefull orkidéflora förekommer. I kanterna mot stengärdet växer en del hallonsnår och inplanterade rosenbuskar och i östra och västra kanterna ganska mycket slån och några björkar. Bakom slånbuskarna i öster finns en f d komposthög för avklippt gräs med ruderaflora (hundkåx etc).

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Mål: Slätteräng, i huvudsak utan buskar och snår. Endast några slånbuskar i väster och öster skall stå kvar för att avskärma området från den befintliga stigen i väster och den planerade i öster.

Åtgärder: Hallon, rosenbuskar, slån och övriga buskar avlägsnas i enlighet med målsättningen (1).

Årlig slätter. Återkommande buskröjning vid behov för att förhindra att slånbuskagen utvidgas.

Skötselområde 14

Beskrivning: Skötselområdet består av en yta om endast 10 x 10 m runt det klassiska beståndet av humlesuga (*Betonica officinalis*). Det omges av ett lågt staket av ca 2-3 dm höjd. Vegetationen är av högröttyp med bl a rosenlök (*Allium carinatum*) och mycket krissla (*Inula salicina*). Genom att området avskilts från omgivningen har konkurrensen från de högvuxna arterna genom åren blivit besvärande för humlesugan, även om en viss slätter under senare år ägt rum.

Mål: Området skall skötas så att humlesugan gynnas.

Åtgärder: Stängslet underhålls så att slätter inte av misstag sker för tidigt. Området slås i början av september. Därvid slår man all vegetation utom beståndet av humlesuga och räfsar noggrant samman och avlägsnar höet. Humlesugan får stå, så att rotsystemet inte sugs ut. Åkertistel handrensas i juni eller juli.

Skötselområde 15

Beskrivning: Buskage längs reservatets sydöstra gräns: hagtorn, vide, pil, rönn, al m m. Utanför gränsen går en markväg. Någon stenmur finns inte längs denna gräns.

Mål: Gränsen skall markeras av en varierad flerskiktad ridå av buskar och lövträd, som får utveckla sig fritt.

Åtgärder: Inga.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Skötselområde 16

Beskrivning: Området innehåller en aldunge med högrörtvegetation.

Mål: Områdets vegetation skall få utvecklas fritt som fuktlövskog till en effektiv avskärmning mot den högre liggande vägen i söder.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 17

Beskrivning: Skötselområdet utgöres av Glomsbäckens 1909 uppgrävda fåra söder om Glomsjön. Fåran ligger, i synnerhet nära sjön, djupt under omgivande mark. Slänterna har emellertid på flera håll rasat ner en del, varigenom flödet fått ett naturligare, något slingrande lopp med på sina håll halvmeterbreda flacka stränder nedanför de branta brinkarna. Vegetationen är präglad av det näringsrika, eutrofierade vattnet. Jättegörö och ingelknopp (*Glyceria maxima* och *Sparganium erectum*) är karakteristiska på flera håll men frodas huvudsakligen vegetativt, eftersom slätter utförs. Vid utflödet ur reservatet står en liten dunge med gråal. I skötselområdet ingår också övningsfältet vid bäckens nedre lopp. Detta fält har ännu i stort sett kvar sin ursprungliga topografi med tydliga spår av meanderslingor.

Mål: Bäckens skall anta naturligast möjliga lopp i sin fåra. En tät grässvål skall eftersträvas på slänterna. Övningsområdets topografiska variation skall bevaras.

Åtgärder: Slätter av slänter (se även 3.2.12).

Skötselområde 18

Beskrivning: Glomsjön och de kärrmarker och fuktängar som ansluter vid tillflödet i norr. Dessutom ingår en del av västra stranden upp till stenmuren. Sjön, som är 3,3 ha stor och knappast någonstans mer än 1 m djup, har under det senaste halvsekle utsetts för en omfattande tillförsel av näringsäm-

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

nen, vilket har lett till att drygt 1 m dåligt stabiliserade sediment (gyttja) ackumulerats. Förr badade man i sjön. Planktonproduktionen är hög (Burhagen 1977), medan makrofytvegetationen än så länge inte är dominant utvecklad. Om inga åtgärder vidtas, torde emellertid vattenspegeln vara borta inom 30 år (karta 7).

I norr förekommer högörtängar medan själva bäckmynningen omges av kraftiga vass-starrbestånd (*Carex acuta*) med inblandning av bredkaveldun (*Typha latifolia*) ytterst. Här häckar årligen knölsvan och sothöns. I söder är starrvegetationen obetydlig. I strandkanten står några pilar. På sjöytan flyter numer gul näckros (*Nuphar luteum*). I södra delen vid dammvallen finns ett litet bladvassbestånd som på senare år expanderat. Sutare finns i sjön, och bl a gädda har förekommit så sent som 1987.

Mål: Stranden i norr hålles fri från buskar och träd. Sjöns öppna karaktär bevaras. Bladvassen skall ej tillåtas sprida sig.

Åtgärder: Buskarna i norr avlägsnas. Återkommande buskröjning vid sjöns norra strand. Eventuellt betas delar av nordvästra stranden tillsammans med skötselområde 7 och 19.

Skötselområde 19

Beskrivning: Området består av Glomstorp och den buskbeströdda slänten söder och öster därom ned till stenmuren vid Glomsjön. Buskarna utgörs huvudsakligen av hagtorn och står relativt glest runt en tätare kärna. I söder finns bl a några grupper ung ek och några rönnar. Fältskiktet är gräsdominerat och har sedan åtskilliga år hävdats genom slätter. I norra hörnet ligger en viltremis med nypon, slån och torrängsartat fältskikt. För fornlämningen finns en särskild vårdplan upprättad, vars skötselplanvisningar arbetats in i denna plan.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Mål: Några av de tätaste buskgrupperna skall tillsammans med några solitära ekar ge omväxling åt slänten och dess flora och skydd för djurlivet. I övrigt skall slänten hållas öppen genom slätter eller bete, liksom själva Glomstorp och partiet norr därom. Viltremisen sparas men skall ej tillåtas expandera.

Åtgärder: Buskröjning, varvid endast viltremisen, buskagets centrum nedanför Glomstorp, några nyponbuskar söder därom, ekgrupperna samt buskarna nere mot sjön sparas.

Ekgrupperna gallras med sikte på att en eller två ensamma ekar skall stå kvar i varje grupp. Ekragen längs håll 4:s fairway sparas i sin helhet för att ge banan en avgränsning. Slätter eller lätt-måttligt bete varje år, främst med får. Vid betesdrift inhägnas området med ett permanent elstängsel på tryckimpregnerade furustolpar. Längst i söder uppföres ett mindre vindskydd för får.

Skötselområde 20

Beskrivning: Ett gammalt stormfält område väster om Glomsjön ovanför stenmuren. Granarna är borta och lövträd, huvudsakligen lind, har planterats med varierande framgång i områdets huvuddel. Fältskiktet är sparsamt utvecklat.

Mål: Linddominerad blandlövsskog utan björk.

Åtgärder: Normala röjningar och gallringar, varvid björken tas i första hand. I övrigt gynnas inget speciellt trädslag.

Skötselområde 21

Beskrivning: Ett ängsparti mellan sydvästra Glomsjön och vägen. Norra delen korsas av ett fuktstråk med högörtvegetation och al. En del andra träd, mest björk och lite asp förekommer, huvudsakligen i söder och väster. Området har inte hävdats på länge, och vegetationen domineras av konkurrenskraftiga arter i fältskiktet. I de fuktiga partierna ut mot sjön förekommer björk. I strandkanten är

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Mål: starrzonen dåligt utbildad och kaveldun dominerar. I söder står ett magnifikt hagtornsträd mellan stenmuren och pumphuset i skötselområde 23.

Mål: Området skall ligga öppet ut mot sjön. Genom slåtter skall artrikedomen höjas, inte minst i vattenbrynet. I västra kanten skall några träd sparas som riktmärke för golfspelet. Även hagtornsträdet sparas.

Åtgärder: Sly, buskar och träd avlägsnas. Endast hagtornsträdet och några träd i västra kanten sparas. Årlig slåtter i hela området så långt ut i vattnet som möjligt. Återskapandet av en öppen ängsvegetation bör ske på så sätt att begränsade öppna korridorer inledningsvis tas upp mot sjön. Dessa kan sedan successivt utvidgas. Hela restaureringen skall vara genomförd inom 8 år.

Skötselområde 22

Beskrivning: Slätteräng, i de fuktigare delarna högtörtäng. Glest strödda björkar, och i söder en dunge med askar. Enstaka buskar, bl a hagtorn och vide förekommer.

Mål: Slätteräng med enstaka buskage och ett dussin askar i en grupp.

Åtgärder: Björken avlägsnas. Slätter. Askdungen gallras efterhand. Nya träd får inte etablera sig.

Skötselområde 23

Beskrivning: Området är en av de f d granplanteringarna. I norra kanten står ännu några granar tillsammans med en del björk. Riklig undervegetation med fläder, som till stor del är död inom vissa partier. Marken är ojäm med stubbar och ris. Trädföringringen är luckig och består mest av björk, al, lind och lönn samt några ekar. De flesta ekplantorna har emellertid gått ut. I östra delen finns två tallar. I väster sträcker sig en hög slånäck längs vägen. I norr står LAGK:s pumphus, som förser spelytorna och betesdjuren med vatten.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Mål: Blandlövskog med maximalt 20 % björk. Slånäckan bevaras, gärna som ett bryn mot vägen.

Åtgärder: Granarna avverkas. Rójning och gallring främst riktad mot björk. Eken och andra ädellövträd gynnas. Därefter gallras ytterligare vid behov. Slånäckan förnygras genom nedhuggning när så erfordras, gärna etappvis och med början i söder. För att klara förnygringen av slånäckan måste innanför stående träd huggas ned för att förhindra beskuggning.

Skötselområde 24

Beskrivning: Ett heterogent område väster om Glomsbäcken. Glest trädsikt med björk, al och pil, de senare främst längs bäcken. Buskagegrupper (vide och hagtorn) förekommer också liksom uppslag av al. I fältsikt finns älgörtvegetation med svag grässvål. Området är delvis stenbundet.

Mål: Slätteräng med små dungar och buskage, men utan björk.

Åtgärder: Björken tas bort. Slätter på de öppna ytorna (1). Efter en tids handslätter bör maskin kunna användas på vissa ställen. Återskapandet av en slätteräng skall vara avslutat inom 10 år.

Skötselområde 25

Beskrivning: Områdets huvuddel består av gles björkskog (ca 35 år) och hasselbuketter ovanför en grässvål. Några äldre hagtornsbuskar förekommer också. Längs bäcken en del al och pil. Den sydligaste spetsen är en f d granplantering som ersatts med björk, klibbal och ek (tidigare skötselområde 26).

Mål: Lundartad vegetation med hasselsnår och spridda ädellövträd som vidmakthålles genom rójning och gallring. På sikt kan en slätteräng återskapas i den norra delen.

Åtgärder: Rójning och gallring varvid i första hand björken avlägsnas. Sälj bör sparas och lind

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

gynnas. Eventuell gallring av planterad ek i söder för dimensionsutveckling och bättre ljusinflöde till markvegetationen. När en hasselbukett blir alltför gammal, skärs den ned helt och får komma upp igen.

Skötselområde 26

Har utgått. Sammanslaget med område 25.

Skötselområde 27

Beskrivning: Högörtäng med björk och enstaka hagtornsbuskar, sälk och apel.

Mål: Slåtteräng med enstaka hagtornsbuskar och ett halvdussin björkar i kanten mot håll 1.

Åtgärder: Björken avverkas, varvid stubbarna görs så låga som möjligt (2). Endast ett halvdussin björkar sparas i kanten mot håll 1. Slåtter.

Skötselområde 28

Beskrivning: I söder vid 10:e utslaget finns öppen mark med grenrör (*Calamagrostis canescens*). Längre norrut spridda björkar och alar i fuktängspartier med tuvtåtel eller flenrör. Längst i norr stora öppna ytor med endast spridda björkar och huvudsakligen en fuktängsvegetation och rikligt med ängsskära. Några planterade ekar har nått 4-5 m höjd. Området har delvis värdefull flora; möjligen finns bl a ännu stor kärringtand (*Lotus uliginosus*) och kärrvial (*Lathyrus palustris*) i dess södra del. Längs bäcken finns spår av meanderslingor.

Mål: Slåtteräng med enstaka lövträd (ej björk).

Åtgärder: Björken avlägsnas (2). Slåtter på de öppna ytorna. Om möjligt återleds bäcken i den gamla fåran.

Skötselområde 29

Beskrivning: Området ligger nedanför klubbhuset. Rester av en ligusterhäck i söder. Skötselområdet har hyst en 1967 nedblåst granplantering. Hyggesvegetation.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Mål: Lövskog (ej björk) skall hindra att man ser klubbhuset helt exponerat från områdena öster om bäcken. Detaljplaneringen bör överlåtas åt LAGK.

Åtgärder: Plantering av lövplantor (ek, lind, ask, hassel efter LAGK:s önskemål).

Rensning kring plantorna så länge risk föreligger att de skall kvävas av omgivande vegetation.

Skötselområde 30

Beskrivning: Områdets centrala del innehåller en avsnörd slinga från bäcken, där nu vatten står en stor del av året. Högvuxna starrarter bildar tuvor och små fält. Al växer längs bäcken och videbuskar i periferin. Ung al har vuxit upp. Högörtvegetation. Några bestånd med jättebjörnloka förekommer. En utmärkt biotop för bl a kärrsångare och näktergal.

Mål: Området skall hållas som en tillflyktsort för de fågelarter som uppskattar kombinationen av vatten och snår. I norr skall täta snår skärmas av området från stigen. Längs bäcken får vegetationen utvecklas fritt liksom i söder, mot vägen. I övrigt skall öppna ytor omväxla med lägre buskar. Om möjligt återföres bäcken till sitt forna lopp.

Åtgärder: I områdets centrala och västra del skärs större buskage ned och träd avlägsnas med 3-5 års mellanrum. Jättebjörnlokan bekämpas genom årlig nedskärning tills den försvunnit.

Skötselområde 31

Beskrivning: Området är trädbevuxet och ligger i en förut granbevuxen slänt ned mot Glomsbäcken i reservatets södra del. I söder, närmast reservatsgränsen, har utfyllnader gjorts i slänten. Här har LAGK nu en tillfällig avfallsplats för avklippt gräs och grenar. Kring denna växer björksly, fläder och

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

några små planterade bokar och lindar. Hallon och nässlor frodas yppigt, vilket gör området attraktivt för t ex fasaner. I övrigt finns en del äldre ek, björk, körs och alm. I nordvästra hörnet finns en mindre körväg.

Mål: Området skall vara trädbeväst. På den gamla utfyllnadens relativt plana del kan LAGK deponera (eller kompostera) mindre mängder växtavfall från spelytorna (jfr 3.2.8). Slänten från deponeringen ned mot skötselområde 30 skall få ett naturligt växttäck. Fältskiktet skall utvecklas fritt.

Åtgärder: Där deponeringen sluttar ned mot skötselområde 30 skall markytan granskas och kvarliggande skräp avlägsnas. Stängsel skall sättas upp enligt 3.2.8. Normal röjning och gallring i trädskikt och buskskikt. Området bör städas noga och ofta, eftersom avfallsplatser har en tendens att "dra till sig" skräp.

Skötselområde 32

Beskrivning: Området ligger mellan LAGK:s byggnader och cykelvägen. Det är tätt planterat med ek som nu är ca 50 år (yngre närmast cykelvägen). Under ekarna finns slån och fläder. I öster finns endast enstaka större träd: två magnifika granar, självsådda fågelbärs-träd och några ekar. Under detta kommer höga ek- och bokplantor från 1970. Något ask förekommer också.

Mål: Området skall utgöra en avskärmning mellan anläggningen kring klubbhuset och gång- och cykelstråket. Brynen får utvecklas fritt. Ekarna bör stå glest (kröntäckning 70-80%), så att buskskiktet och lågt sittande grenar klarar sig. I anslutning till befintlig bebyggelse kan plats upplåtas för en ny personal- och verkstadsbyggnad.

Åtgärder: Eken gallras hårt och granarna avverkas (2).

Gallringarna görs något hårdare än normalt i enlighet med målsättningen. I öster vidtas erforderliga röjningar för att hjälpa upp bok- och ekplantorna. Fågelbärs-träden avverkas när de blir trängda.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Skötselområde 33

Beskrivning: Området ligger kring LAGK:s klubbhus. Här finns parkering, grusade gångar, uteservering, gräsmattor, häckar, rabatter, vissa träningsmöjligheter för spelare etc.

Mål: Områdets principiella användning skall inte ändras. LAGK skall ha frihet att ändra detaljplanering, disponera om gångar, rabatter etc.

Åtgärder: Ansning av gräsmattor, buskar och gångar och övrig skötsel ombesörjes av LAGK.

Skötselområde 34

Beskrivning: Skogsbestånd nära klubbhuset: I söder, väster om P-platsen, växer ung planterad bok norrut till i höjd med skärmtaket på övningsfältet ("driving range"). I den norra delen av denna plantering finns också ek. Kring första utslaget växer något äldre ek och bok i en klippt gräsmatta.

Mål: Lövskog, efterhand allt öppnare. Där gräsvål finns eller uppkommer kan den slås, men gödsling får inte förekomma. Nyplantering skall inte ske.

Åtgärder: Erforderliga röjningar och gallringar. Slåtter på öppna ytor mellan träden. Gräs-röjare kan användas.

Skötselområde 35

Beskrivning: Skötselområdet (en f d granplantering) omger den bortersta delen av LAGK:s övningsfält ("driving range") mellan håll 2 och 9. Det sluttar kraftigt åt sydost. För-yngningen av ek är ovanligt god. Bok och lind har också planterats. I öster står några större bokar, ekar och björkar. I norr finns en tall och några hasselbuskar.

Mål: Ädellövskog utan björk.

Åtgärder: Erforderliga röjningar och gallringar.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Skötselområde 36

Beskrivning: Området ligger i en svacka väster om hål 9. I dess centrala del växer en del ung björk, ek och bok, samt lind och ek. Fältskiktet utgörs av en ängsflora med bl a smörbollar. I de perifera delarna, som är trädlösa, har klippningsmaskiner uppenbarligen passerat mer än en gång per år, men ängsfloran är ännu artrik även här.

Mål: Slätteräng omgiven av några buskage som markerar gränsen mot golfbanans ofta klippta ytor.

Åtgärder:

Björkarna avlägsnas (1).
Övriga vedväxter i områdets centrum avlägsnas (2).
I områdets fyra hörn, utanför den centrala träd- och buskgruppen, planteras små grupper av buskar, varvid plantmaterial kan hämtas i områdets centrum.

Skötselområde 37

Beskrivning: Området utgörs av en slänt norr om green på hål 8. Den var grantäckt fram till stormen 1967 men har i motsats till de flesta vindfällena inte återplanterats med löv utan självföryngrats med ek, björk, bok, hallon och fläder. I området finns några buskar, någon ek och litet björk. I området förekommer rester av medeltida åkersystem.

Mål: Slätteräng med enstaka buskar och träd.

Åtgärder: Björken avlägsnas. Slätter. I anslutning till utslaget på hål 3 kan några ädellövträd planteras om så bedöms angeläget.

Skötselområde 38

Beskrivning: Området ligger mellan hålen 3, 7 och 8 och är en f d granskog med planterad ek och lind. En del äldre bok förekommer. Rester av hyggesvegetation med hallon. I området finns rester av medeltida åkersystem.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Utslaget till 8:e hålet har under en period flyttats mot nordost, varvid träd och stubbar röjts i en del av områdets sydvästra kant.

Mål: Ädellövskog med trädbevuxen slättermark i kanten mot bana 8.

Åtgärder: Røjning och gallring i trädsiktet i synnerhet i planteringar, för att gynna kronutvecklingen hos ek och lind. Björk skall i första hand avverkas.

Slatterytor tillskapas i kanten genom røjning så att trädgrupper skapas i områdets kanter med fria ytor emellan. I detta område behöver slättern ej förläggas till speciell tid utan kan utföras vid lämpligt tillfälle under sommaren (se 3.2.3). Arbetet planläggs och utförs i samråd med antikvarisk expertis (jfr 3.2.5).

Skötselområde 39

Beskrivning: Krustäteldominerad vegetation mellan hål 7 och 8. En gles dunge med ca 40-årig björk i östra delen. I området finns rester av medeltida åkersystem.

Mål: Slätteräng. Hänsyn till fornlämningar gör det önskvärt att området hålles trädlöst.

Åtgärder: Björken avlägsnas. Slätter.

Skötselområde 40

Beskrivning: Området utgörs av en drygt 2-m hög vall från skjutbanans tid. Framför vallen finns en delvis igenfylld markörgrav. Genom en öppning i vallen slås bollarna från utslaget på hål 4. Vallen är planterad med slån och nypon. På västra kortsidan i vallens öppning finns en minnessten över skjutbanans tillkomst 1918-19. Flyttad hit från vallens västra kortsida i början av 1980-talet.

Mål: Slån och nypon skall täcka vallen, gärna tillsammans med andra buskar av måttlig höjd. Markörgraven väster om öppningen i vallen skall bevaras.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Åtgärder: Träd och alltför höga buskar avlägsnas successivt. Minnesstenen underhålls vid behov genom att texten målas i. Markörgraven väster om öppningen i vällen förhindras att växa igen genom årlig, sen slåtter.

Skötselområde 41

Beskrivning: En f d granplantering med rester av hyggesvegetation väster om golfklubbens förråd (norr om körvägen ut till hål 7). Området ligger i en svacka och dräneras av ett dike som löper igenom från väster till öster, öppet i den västra delen (längs områdets norra gräns), därefter rörlagt. Undervegetationen domineras av hallon. I väster finns ett slånbuskage. Lind och klibbal har planterats.

Mål: Blandlövskog i fri konkurrens. Diket skall täppas till, så att området återfår sin tidigare fuktighetsgrad.

Åtgärder: Där diket löper in i täckdikessröret tas de rör, som går att komma åt, bort och diket fylls igen på en sträcka av 2 m.

Skötselområde 42

Beskrivning: Längs skötselområdets sydöstra gräns finns en ca 1 m hög vall med en grund grav på sydosidsidan. På vällen växer kraftiga slånbuskage. Parallellt med denna vall ligger en likadan vid skötselområde 43:s nordvästgräns. Ytterligare två vallar finns mellan de nämnda och bildar delvis gräns mellan skötselområdena 42 och 43. Skötselområde 42 omfattar "mellanrummet" mellan de två sydligaste vallarna, där högväxtvegetation med hallon och älgört dominerar under ett trädskikt av ask. Dessutom ingår sydvästra halvan av det mellersta "mellanrummet", där likartad vegetation finns.

Mål: Askskog i fri utveckling. Vallarna lämnas orörda.

Åtgärder: Inga.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Skötselområde 43

Beskrivning: Området omfattar hela "mellanrummet" mellan de två nordligaste av de vallar som beskrivits under skötselområde 42. Dessutom ingår nordöstra halvan av det mellersta "mellanrummet". Vegetationen är heterogen med mycket hundkåx och älgört. I öster finns en blåttåteläng. Trädskiktet är glest med al, björk och åtskilliga grupper av hassel. Slåtter förekommer ej. Rester av en utfodringsplats för fasaner finns i den östra kanten.

Mål: Slåtteräng av lövängstyp med grupper av hassel eller andra buskar. Krontäckning ca 25 %. De slåntäckta vallarna bevaras.

Åtgärder: Alla träd avlägsnas (1). Hassel, slån och andra buskar sparas. Fasanremisen tas bort (1).

Årlig slåtter. Om utrymmet mellan buskgrupperna blir för litet avlägsnas några buskage, varvid hasseln skall gynnas.

Skötselområde 44

Beskrivning: Slåtteräng med björk och litet rönn, främst i östra kanten. Några planterade ekar och bokar finns också, liksom ett fåtal sälgbuskage. I södra delen har en gammal skjutvall på ett förtjänstfullt sätt utplånats.

Mål: Öppen slåtterhävdad ängsmark med enstaka lövträd och buskar (ej björk).

Åtgärder: Björkarna avverkas med början i söder närmast vällen för att gynna slånbuskaget (1).

Årlig slåtter. Ekar och buskage nära de omgivande golfbanorna sparas.

Skötselområde 45

Beskrivning: Området gränsar i väster mot betesmarken och utgörs av mestadels fuktig ängsmark med mycket älgört, luddåtel, hundkåx och smörbollar men igenvuxen med buskar och träd av björk, säl, pil, ask och fåtaliga ekar

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

och bokar. Utslag 6 ligger i norra kanten av ett sländominerat buskage. Området dräneras av två diken; ett leder åt öster, ett åt sydväst. Det förra rensades 1977.

Mål: Artrik fuktig slätteräng med ett halvdussin buskage av huvudsakligen Salix-arter (vide och sälg) för att gynna fågellivet. Några enstaka större träd (ej björk) kan också lämnas, liksom snåret söder om utslag 6. Dräneringen inverkar oförmånligt på florán, varför det viktigaste diket, som leder åt öster, bör täppas till. I norra delen passerar området av en nyuppkommen transportväg.

Åtgärder: Det dike, som leder åt öster, täpps till där det lämnar området, och det uppgrävda materialet läggs tillbaka längs en minst två meter lång sträcka (1).

Björken avlägsnas. Ett halvdussin buskage och några solitära träd får stå, men övriga vedväxter tas bort.
Årlig slätter.

Skötselområde 46

Beskrivning: Ängsmark med gammal grässvål men med planterad ek och lind. Ekarna har tagit sig dåligt. Några björkar och en del bokar.

Mål: Slätteräng med några få lindar längst ut mot golfbanan i nordväst.

Åtgärder: Slätter, som här inte behöver förläggas till speciell tid utan kan utföras vid lämpligt tillfälle under sommaren (3.2.3).

Skötselområde 47

Beskrivning: I gränsen mot område 46, där skjutbanan slutade, ligger ett drygt två meter högt kulfång. Detta är bevuxet med fläder och slån. I väster står en del uppvuxen björk och bok. Lind och ek har planterats med framgång medan eken haft svårare att ta sig.

Mål: Gles lövskog i sydvästra hörnet. Kulfånget "sveps in i" buskage, främst slån och hagtorn och enstaka träd.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Åtgärder: Slån, hagtorn och andra buskar får utvecklas fritt på kulfånget. Rójning och gallring i trädsiktet vid behov.

Skötselområde 48

Beskrivning: Skötselområdet ligger i golfbanans nordvästra hörn. Här står fyra björkgrupper med inblandning av ek och bok. Litet rönn och sälg förekommer också. Fläckvis rikligt med björk uppslag. Fältsiktet domineras huvudsakligen av kruståtel med hallon och fyrkantig johannesört. Små fuktigare partier med blååtel finns i de lägsta delarna. I området finns rester av medeltida åker-system.

Mål: Betesmark med solitära ekar och bokar. På sikt skall endast två-tre ekar respektive bokar lämnas från varje grupp.

Åtgärder: Området inhägnas och förenas med skötselområde 3. Björkarna tas bort. Årligt bete. Återstående lövträd gallras efterhand.

Skötselområde 49

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av de troligen medeltida eller äldre stenmurar som finns på flera håll i Kungsmarken. En mur sträcker sig längs reservatets gräns i väster och nordväst ned till Glomsbäcken. En annan börjar söder om Glomsjön och delar sig i en kort västlig del och en del som följer sjön norrut till gränsen mot betet norr om Glomstorp. En tredje, som tidigare anslutit söder om Glomsjön, där nu en lucka finns, går mot nordost mellan försöksytorna ut över den stora betesslätten i öster. En fjärde går längs reservatsgränsen runt ek-skogens norra sida. En femte, betydligt lägre än de övriga, går från Glomstorp norr ut över skötselområde 2. Alla murarna är byggda av sten och grästörv. De är mestadels täckta av kortbetad grässvål, här och där med små buskage. De utgör historiska dokument, drar estetiskt tilltalande linjer genom landskapet och skapar en speciell miljö, värdefull för många växter (torrängsflora ovanpå, stensöta och andra

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

fuktälskande arter på nordsidan) och djur (ibland ser man t ex vesslor, som bor i muren).

Ingenstans fungerar murarna nu som fullvärdiga hägnader. De nivelleras av väder och vind, av grävande kaniner och andra djur, av kreaturs och människors tramp. (Det sistnämnda gäller i synnerhet muren i öster, som har stor attraktionskraft på besökare, som gärna går ovanpå den). På flera håll, i synnerhet utanför ekskogen i nordost, är murarna delvis täckta av åkerstenshögar, ris m m. Detsamma gäller muren strax väster om skötselområde 6.

Mål: Murarna skall bevaras. Nedfallna stenar skall läggas upp. I samarbete med antikvarisk expertis bör en teststräcka utses där muren återställs till en fungerande hägnad. Resultatet bör få avgöra om vidare satsning är motiverad. Alla murarna bör med fornminneslagens hjälp rensas från åkersten och ris, så att grässvålen åter kommer fram.

Åtgärder: En sträcka av murarna restaureras (lämpligen 50-100 m av muren väster om skötselområde 3). Därvid får vedväxter avlägsnas i erforderlig utsträckning, jord vid murens bas kastas upp på sin tidigare plats och stenar återställas. Taggträdstängslet tas bort. Grästorven på muren och vid dess bas bör tas bort i inledningskedet och sedan användas för att täcka med. Antikvarisk expertis skall medverka då arbetet planeras och genomförs.

Större träd och buskar, som förefaller skada murarna, avlägsnas. Murarna granskas årligen, varvid nedfallna stenar lägges tillbaka. När den ovan beskrivna restaureringen genomförts, skall resultatet sammanställas, så att man kan bedöma om ytterligare restaurering är möjlig. Ågarna av angränsande marker skall i förekommande fall tillse att murarna rensas från åkersten och ris.

Skötselområde 50

Beskrivning: Skötselområdet består av golfbanans samtliga hål och övningsområden väster om

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

bäcken samt dessas närmaste omgivning, som i huvudsak utgörs av öppen ängsmark, även om träd och buskar på många ställen förekommer, i synnerhet i anslutning till utslagsplatserna. I området finns stora ytor med rester av medeltida åkersystem.

Mål: Golfbanornas fairway-bredder 1973 redovisas på karta 6. Dessa mått får inte överskridas; utanför skall en i huvudsak träd- och buskfri slätteräng vidmakthållas (jfr 3.2.7). All björk skall avlägsnas. Inga nyplanteringar eller förnygringsåtgärder skall vidtagas. LAGK skall avgöra vilka gallringar som skall utföras och var trädgrupper helt skall avlägsnas respektive sparas. (T ex bör naturligtvis den vackra bokdungen vid utslag 7 sparas).

Åtgärder: Björkar avlägsnas. Övrig skötsel utföres av LAGK i enlighet med målsättningen.

Skötselområde 51

Beskrivning: Skötselområdet består av golfbanans samtliga hål öster om bäcken samt dessas närmaste omgivning, som är i det närmaste trädlös ängsmark. Här finns Kungsmarkens floristiska rariteter samlade i attraktiva vegetationstyper. Dessutom ingår västligaste delen av den betade f d slätterängen Kungsängen. I området finns fornlämningar av flera slag. Största yta upptar hålvägarna (karta 4).

Mål: Golfbanornas fairway-bredder 1973 redovisas på karta 6. Dessa mått får inte överskridas; utanför skall en artrik, nästan helt träd- och buskafri slätteräng bestå och underhållas. Själva hålen skall skötas med hänsyn till golfspelets bästa inom de ramar som anvisningarna under bl a 3.2.5 och 3.2.7 ger (t ex kan LAGK avgöra i vilken utsträckning träd skall stå i fairways).

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Åtgärder: Förekommande träd och buskar avlägsnas från ruffen (1). Undantag görs endast för två videbuskage vid sluttningens fot nedanför bana 12 och för några småbuskar nära muren ned mot sjön.

Slåtter en gång om året på ruffen. Fairway, halvrudd och greener sköts enligt golf-spelets krav, så som angivits i målsättningen.

4 PLAN FÖR ANLÄGGNINGAR, DERAS SKÖTSEL SAMT OM-
RÅDETS DISPOSITION FÖR REKREATION OCH FRI-
LUFTSLIV

4.1 Allmän målsättning för anläggningar och om-
rådets disposition för rekreation och fri-
luftsliv

I länsstyrelsens beslut den 27 juni 1974 om förordnande för Kungsmarken (Bilaga 1) sägs: "Åtgärder skall vidtagas för att underlätta allmänhetens tillträde till området, varvid också områdets utnyttjande i undervisningssammanhang skall beaktas". Reservatsföreskrifterna skall heller inte utgöra hinder mot bibehållande av golfbanan inom naturreservatet.

Allmänhetens tillträde till området skall underlättas med enklast möjliga medel. Eventuella motsättningar mellan golfspelare och övrig allmänhet skall på bästa sätt förebyggas genom att stigar dras på lämpligt sätt och genom att behövlig information ges.

Det är synnerligen önskvärt att allmänheten per cykel kan nå Kungsmarken från olika håll. Förhandlingar bör därför upptagas för att undersöka om det vore möjligt att utanför reservatet leda cykeltrafik förbi Dammstorps gård (lämpligen på dess norra och östra sida), så att man kan komma norrifrån till vägen genom ekskogen (jfr karta 1 och 4).

Kungsmarken har utomordentligt stora vetenskapliga och kulturhistoriska naturvårdsvärden. Både med hänsyn till dessa och för att minimera konflikterna mellan golfspelare och övrig allmänhet är det nödvändigt att besökare kan anvisas en fast strövstig, från vilken de kan lära känna området. Besökare har givetvis rätt att röra sig fritt också utanför en sådan stig, vilket golfspelarna är skyldiga att ta hänsyn till, men om stigen läggs lämpligt kommer förhoppningsvis endast de mest entusiastiska botanisterna att ha anledning att söka sig in bland golfbanorna.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Från stigen skall den strövlystne i stället via lämpligt placerade stängselgenomgångar lätt kunna nå ut på de stora betesmarkerna i områdets periferi.

Utöver informationsskyltar behövs inga ytterligare anläggningar.

Fordonstrafik skall inte förekomma i området, utöver cykeltrafik längs vägen i skötselområde 1.

4.2 Detaljanvisningar

4.2.1 Parkering av bilar och cyklar

Parkeringsplatsens kapacitet är ibland otillräcklig både för bilar och cyklar. Någon utökning av bilparkeringen föreslås däremot inte, då även en relativt liten förändring skulle förstöra den lyckade anpassning mellan parkeringen och byggnaderna och olika trädgångar, som golfklubben nu åstadkommit.

En liten parkering för bilar finns i reservatets nord-östra hörn (skötselområde 1).

4.2.2 Vägar, stigar och stängselgenomgångar

I reservatsbeslutet anges förbud mot "att framföra cykel, moped eller motordrivet fordon annat än på därför avsedda vägar". Föreskriften gäller allmänheten och med "därför avsedda vägar" avses endast parkeringsplatsen och dess tillfart samt vägen genom ekskogen (skötselområde 1), som skall vara öppen för cykeltrafik och underhållas för detta syfte. För golfklubbens traktor etc skall befintliga stråk användas (grusväg eller gräsbevuxen väg) (karta 6).

För att underlätta för allmänheten att röra sig i området skall en stig anläggas i slinga. I det följande lämnas ett förslag till lämplig sträckning (karta 8).

Stigen bör till en början markeras med klara träkäppar, som med ganska täta mellanrum slås ned, där stigen går över gräsmark eller eljest är svår att urskilja. Käpparna avlägsnas efter någon tid, om en tydlig stig uppkommit i gräset. I fuktiga partier kan stigen spängas eller möjligen förstärkas med grus.

Stigen skall börja vid parkeringsplatsen och följa vägen mot golfklubbens förråd. Där golfspelarna på hål 2 slår över vägen kan varningsskyltar uppsättas (jfr 4.2.4) om så anses lämpligt.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Vid avtagsvägen mot dämnet i Glomsjön kan stigen dela sig för en kortare slinga runt sjön. Stigen måste då korsa 17:e och 16:e hålet mellan utslag och fairway, men skall i övrigt följa den stig som nyttjas av golfspelarna i denna sträckning. Vid 16:e hålets utslag skall stigen gå in i skötselområde 9 och på lämpligt sätt ansluta till "huvudstigen" där denna passerar bäcken.

Strax söder om förrådet skall stigen vika av snett åt höger in i skötselområde 20. Här erfordras röjning och en liten spång, där dräneringsdiket passerar. Stigen stiger sedan långsamt genom skötselområde 19 upp mot Glomstorp. Den leder sedan ner, genom öppningen i stenvallen och fram till bäcken. På andra sidan bäcken går den åter upp och viker mot norr förbi buskagen för att passera bakom 15:e hålets utslag. Härifrån skall en liten stig vika av längs gränsen mot Dammstorp fram till vägen genom ekskogen. Stigslingans huvudgren går däremot söderut längs gränsen mot skötselområde 8 och vidare över ängsmarken bort mot staketet vid skötselområde 12. Vid detta skötselområde går stigen intill stängslet mot betesmarken och fortsätter sedan ett stycke ifrån det nya stängslet söder om muren ned mot hål 11:s green. Stigen skall sedan göra en sväng med ca 30 m radie runt lokalen för humlesugan och passera framför det bakersta utslaget till hål 12 med tanke på risken för sneda slag från 10:e utslaget. Härifrån går stigen västerut ned i dalen över det nuvarande övningsfältet, över bäcken (spång erfordras), svänger mot söder och sydväst och leder längs en häck nedanför klubbhuset ut vid 10:e hålets bakersta utslag till den befintliga stigen upp mot klubbhuset. LAGK bör avgöra vilken väg mellan klubbens byggnader som bäst för besökarna till parkeringen.

Då stigen "stakas" bör antikvarisk expertis medverka.

De under 3.2.2 behandlade stängselgenomgångarna ger givetvis allmänheten möjlighet att från flera punkter komma ut på betesmarkerna och ströva fritt där. Den föreslagna konstruktionen tillåter passage med skidor med tanke på att Kungsmarken är ett attraktivt område för skidtur, när det någon gång ligger tillräckligt med snö.

4.2.3 Sanitära anordningar

Några speciella toaletter för allmänheten erfordras inte, eftersom Kungsmarken huvudsakligen används för kortare utflykter. Skulle det ändå visa sig att toaletter behövs, bör de kunna placeras i anslutning till befintlig byggnation vid klubbhuset.

Soptunnor erfordras ej.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

4.2.4 Information och skyltning

Ute vid Sandbyvägen bör den befintliga skylten "Golfklubb" kompletteras med "Naturreservat" och sevärdhetsymbolen (S:t Hans-korset).

För att hindra obehörig fordonstrafik i området (även cykling) bör skyltar finnas i de på karta 8 angivna lägena. Skyltarna skall ange förbud mot fordonstrafik (i östra delen av skötselområde 1 dock endast förbud mot motorfordonstrafik) med tillägget "Gäller ej behörig trafik". Äldre skyltar tas bort.

På karta 8 anges också lämpliga lägen för informationstavlor. Tavlorna bör ge information om reservatsbestämmelserna för allmänheten. På den tillhörande kartan, som bör göras i tämligen stor skala (lämpligen 1:4 000), bör vandringsleder och stängselgenomgångar utmärkas. Det skall också framgå var golfhålen och övningsfälten ligger och vilka områden som är betade, respektive skogbevuxna. Glomstorps läge bör markeras och en kort beskrivning av reservatet göras. De ovanligaste växternas växtplatser bör inte anges.

Vid parkeringsplatsens nordvästra hörn bör man mötas av en skylt med ungefär följande lydelse: "Välkommen till Kungsmarken, som förvaltas och vårdas av Domänverket i samarbete med Lunds Akademiska Golfklubb. Längs denna stig kommer Du förbi många av Kungsmarkens attraktivaste delar. Du kommer endast att passera golfbanor på ett par ställen, där spelarna är vana att se upp och ta hänsyn. Du kan också röra Dig över resten av golfbanan men bör då se upp - man kan få livsfarliga skador av en golfboll. På betesmarkerna och i ekskogen kan Du röra Dig helt obesvårat. - Observera att bussförbindelserna är goda. Kör inte bil i onödan!" Denna skylt kan stå bredvid informationstavlan (karta 8). En likadan bör sättas upp där man från ekskogen kan komma in på stigslingan vid skötselområde 10.

Där stigen lämnar vägen sydväst om Glomsjön (karta 8) skall en rejäl vägvisare ange detta (textförslag: "Vandringsstig"). Följer en vandrare ändå vägen framåt, finns det nämligen väster om förrådet en mycket farlig skynd passage framför 4:e hålets utslag. Där och på kritiska punkter längs stigen (t ex vid hål 2) bör vandraren varnas: "Se upp för golfspel från vänster/höger". Lämpliga lägen för sådana skyltar bör utses i samråd med LAGK. Motsvarande varning skall ges golfspelarna vid de aktuella utslagsplatserna: "Slå ej så att vandrare kan uppleva det som farligt!" Ytterligare vägvisare av den föreslagna typen får sättas upp, om det visar sig att vandrare på något speciellt ställe kommer från stigen utan att önska det.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Vid Glomstorp bör en skylt orientera om anläggningens ålder, strategiska läge, planlösning etc. Här kan också övriga fornminnen på Kungsmarken tas upp till behandling tillsammans med en karta som visar deras läge (jfr karta 4). Denna information skall utarbetas i samråd med länsantikvarien.

Där stigen passerar försöksytorna bör den som går förbi ges en upplysning: "De inhägnade områdena är försöksytor för västekologisk forskning vid Lunds universitet. Beträd dem inte i onödan".

Likaså vid den inhägnade humlesugan: "Här växer den sällsynta humlesugan (*Betonica officinalis*), förr använd som läkedomsväxt. Den fridlystes här som naturminne redan 1942 på initiativ av Skånes Naturskyddsförening. Beträd inte området". Denna skylt skall inte vara alltför iögonfallande. Den skall stå vid rutans västra hörn.

Reklamskyltar skall inte förekomma i reservatet.

Det vore önskvärt att LAGK framställde ett "Kom ihåg-kort" för golfklubbens medlemmar.

Textförslag för kortets inledning.

1. Kungsmarken är ett naturreservat och klubben är angelägen om att alla är aktsamma och tar den hänsyn till vegetation och allmänhet som erfordras.
2. Allmänheten har tillträde till området enligt allemansrätten och hänsyn måste visas icke-golfspelande besökare. Vänlighet och gott humör underlättar samvaron. Iakttag speciell uppmärksamhet vid de vandringsstigar som löper genom området.
3. Det är inte önskvärt att man sommartid alltför noga söker efter bollar inom de högvuxna fuktängar som förekommer, eller trampar runt i slåttervegetationen kring hålen 12, 13, 16 och 17.
4. Föreskrifterna för reservatet måste iakttas. Det är bl a förbjudet

att plocka, gräva upp eller på annat sätt skada växter
att medföra hund lös inom området
att framföra cykel, moped eller motordrivet fordon annat än på därför avsedda vägar
att på ett störande sätt använda radio, grammfon, bandspelare, musikinstrument o d.

5. Observera att bussförbindelserna till vår golfbana är goda. Tag bussen så slipper Du parkeringsproblem.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

5

FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Den ekonomiska ansvarsfördelningen innebär att åtgärder som krävs för vården av reservatet i princip bekostas av staten. Undantag härifrån gäller vården av de områden som till år 2004 är upplåtna som golfbana, samt installering och underhåll av vattningsanordningar i betesmarkerna, liksom tillsyn och löpande underhåll av betesstängsel, som ombesörjes och bekostas av nyttjanderättshavaren. Erforderliga nyinvesteringar i stängsel skall dock bekostas av staten.

För golfbaneområdet, littera D1, D2 och F enligt karta 2, gäller de avtal som i samband med upplåtelsen av marken träffats mellan Lunds universitet och LAGK (bilaga 4). Avtalet innebär att LAGK skall "vårda inom banan belägen mark på sätt, som angivits i riksantikvarieämbetets skrivelse till större akademiska konsistoriet den 8 oktober 1953 samt i en i oktober 1953 av Universitetets botaniska institution upprättad PM" (Bilaga 5 och 6). Vid skötseln av hela golfbanan skall samarbete ske med Botaniska institutionen, Historiska museet och Skånes naturskyddsförening. Kostnaderna för mark- och vegetationsvård i enlighet med avtalet åvilar helt LAGK.

Vid överföringen av marken från Lunds universitet/Kungl. Byggnadsstyrelsen till naturvårdsfonden och Statens naturvårdsverk transporterades även gällande avtal. Genom ett särskilt avtal 1984 (Bilaga 8) mellan länsstyrelsen, domänverket och LAGK har golfklubbens skötselansvar för det upplåtna golfbaneområdet till stor del överlåtits på länsstyrelsen och domänverket.

Ekonomisk utredning för perioden 1989/90 - 1993/94 skall utföras och bifogas skötselplanen (Bilaga 9) och därefter förnyas vart 5:e år.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

6 REFERENSER

6.1 Litteratur

- Althin, C - A. 1962. Kungsmarkens fornminnen. - Kungsmarken. Festskrift till Lunds Akademiska Golfklubbs 25-årsjubileum. Lund.
- Andersson, I. 1947. Skånes historia. Till Saxo och Skånelagen. - Stockholm.
- Bülow, W. 1911. Vallfartsorter. - Meddelande från Skånes naturskyddsförening. II. Lund.
- Burhagen, R. 1977. Ytvattenresursinventering i Lunds kommun (Textdel och bilagor) - Naturvårdsnämnden i Lund. Stencil.
- Carbonnier, C. 1975. Produktionen i kulturbestånd av ek i södra Sverige. - Studia forestalia suecica. Nr 125.
- Ekblad, C & Ekeland, K. 1973. Naturvårdsobjekt. Anvisningar för beskrivning och planläggning. - Statens Naturvårdsverk, Naturvårdsbyrån. PM 323.
- Ekström, G. 1947. Beskrivning till kartbladet Hardeberga. - SGU Ser. Ad. No 1. Stockholm.
- Friluftsområdet. Skötsel och anordningar. 1970. Statens Naturvårdsverk. Publikationer 1970:7.
- Gertz, O. 1944. Årsberättelse 1942-43. - Skånes Natur. Årsskrift.
- Gustafsson, E. 1975. Markens minnen. - Jubileumsskrift och matrikel 1976. Utgiven med anledning av Lunds Akademiska Golfklubbs 40-års jubileum.
- Hansson, Å. 1977. Honungsbiet i naturvårdens tjänst. - Sveriges Natur 68:3.
- Hegi, G. 1927. Illustrierte Flora von Mittel-Europa. Band V:4.
- Hultén, E. 1971. Atlas över växternas utbredning i Norden. Fanerogamer och ormbunksväxter. 2:a uppl. Stockholm.
- Hylander, N. 1955. Förteckning över Nordens växter. 1. Kärlväxter. - Lund.
- Ingers, I. 1971. Nedlagda byar och gårdar i Skåne. - ALE: Historisk tidskrift för Skåneland. 1971:3.
- Jeansson, N R. 1961. Flygfotografier och fossila åkrar. - Svensk Geografisk Årsbok.
- Jeansson, N R. 1962. De fossila åkrarna vid Kungsmarken. - Kungsmarken. Festskrift till Lunds Akademiska Golfklubbs 25-årsjubileum. Lund.
- Kousgård-Sorensen 1973. Danska so- og Ånavne. Bd 2. Kobenhavn.
- Larsson, Hans A. 1987. Humlesugan, *Stachys officinalis*, ännu kvar i Stehag. - Svensk botanisk tidskrift 81:111-114.
- Leche, J. 1744. Förteckning öfver de raraste Växter i Skåne. - Kungl Vetenskaps Academiens Handlingar. Vol V.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

- Leide, A. 1962. Lunds Akademiska Golfklubb. En historik. - Kungsmarken. Festskrift till Lunds Akademiska Golfklubbs 25-årsjubileum. Lund.
- Lindquist, B. 1938. Dalby Söderskog. - Acta Phytogeographica Suecica. X.
- Lövkvist, B. 1957. De skandinaviska arterna i Cardamine pratensis-komplexet. - Botaniska Notiser. Vol 110.
- Malmberg, T. 1968. Golf och naturvård ur skånsk synvinkel. - Lustgården 49.
- Malmer, N. 1968. Några olikartade markområden kring Lund. - Skånes Natur. Årsbok.
- Malmer, N. 1976. Kungsmarken som biologiskt och historiskt dokument. - Jubileumsskrift och matrikel 1976. Utgiven med anledning av Lunds Akademiska Golfklubbs 40-årsjubileum.
- Mattiasson, G. 1970. Vegetation och vegetationsförändringar inom Kungsmarken. - Meddelanden från Forskargruppen för skötsel av naturreservat. Avdelningen för ekologisk botanik, Lund.
- Mattiasson, G. 1986. Adam och Eva dör ut inom naturreservatet Kungsmarken. - Svensk botanisk tidskrift 80:17-25.
- Nordholm, G. 1936. Kungsängen, Räftea eller Kungsmarken. En skånsk ödegård från medeltiden. - Skånegillet i Stockholm. Årsskrift.
- Nordholm, G. 1937. Forntida och medeltida åkrar i Kungsmarken. - Skånes Natur. Årsskrift.
- Persson, P-E. 1966. Resa med Märten Sjöbeck till Kungsmarken och Fågelsångsdalen. - Skånes Natur. 1966:4.
- Persson, S. 1982. Vegetation development after the exclusion of grazing cattle in a meadow area in the south of Sweden. - Akademisk avhandling, Växtekologiska institutionen, Lunds universitet. Lund.
- Påhlman, G. 1908. *Stachys officinalis* L. i Kungsmarken. - Botaniska Notiser.
- Regnell, G. 1981. Från forntid till framtid. En utflykt genom tid och rum till Kungsmarken. - Lundabygdens sparbank. Årsredovisning 1980.
- Retzius, A J. 1769. Anmärkningar vid skånes Ört-Historia. - Kungl Vetenskaps Academiens Handlingar. Vol 30.
- Rosenius, P. 1897. Naturstycken. - Stockholm.
- Rosenius, P. 1952. Mitt gamla Lund och andra minnen. - Malmö.
- Sjöbeck, M. 1962. Markhistorisk utblick från Stångby mosse. - Skånes Natur. Årsskrift.
- Sporrong, U. 1978. Ryggade åkrar. - RIG 61:3.
- Sylvén, N. 1953. Enligt naturskyddslagen i Skåne fridlysta enskilda växtarter. - Skånes Natur. Årsskrift.
- Ulf, B. 1952. Kungsmarken. En inventering av kärlväxtfloran jämte kort historik över intressantare arters förekomst inom området. - Botaniska Notiser.

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

Ulf, B. 1956. Kungsmarken. En undersökning av betningens inverkan på vegetation och mark jämte anmärkningar beträffande områdets framtida skötsel och vård. - Avhandling för fil lic-examen vid Avdelningen för ekologisk botanik, Lunds universitet.

Ulf, B. 1962. Kungsmarkens flora. - Kungsmarken. Festskrift till Lunds Akademiska Golfklubbs 25-årsjubileum. Lund.

Weimarck, H. 1951. Försvunna eller försvinnande växtarter i Skåne. Skånes Natur. Årsskrift.

Weimarck, H. 1963. Skånes flora. - Lund.

6.2 Tidningsartiklar som berör Kungsmarken (ej citerade)

Artiklarna är hämtade ur Arbetet (Arb), Helsingborgs Dagblad (HD), Lunds Veckoblad (LV), Sydsvenska Dagbladet (SDS) och Skånska Dagbladet (SkD). Listan är givetvis ytterst ofullständig, utom beträffande Sydsvenska Dagbladet, som har ett välordnat arkiv, där uppgifter lätt kunnat erhållas. Sida anges då den är känd. Endast artiklar publicerade t o m juni 1976 är medtagna.

1959-08-17 SDS sid 2 Kungsmarken (C G Regnéll)

1960-11-20 HD Västra skånes äldsta trafikleder (M Sjöbeck)

1967-04-24 SDS sid 2 Golfspel och naturvård (T Malmberg)

-04-29 SDS sid 2 Är golfen sakrosankt? (B Widerberg)

-05-07 SDS " 2 Golfbanor och naturskydd (A Leide)

-05-20 SDS " 2 Rädda Kungsmarken! (B Widerberg)

-05-21 SDS " 2 Den förargliga naturvården (T Malmberg)

1968-07-03 SDS " 35 Botaniker vill stoppa Kungsmarken - Sveriges största golfprojekt

1969-05-25 SDS " 21 Golfspel förstör Adam och Eva (B Widerberg)

-06-01 SDS " 2 Golfbanorna en naturfara? (Z P Westrup)

1989-06-30

11.1211-5154-78
1281-214

-06-20 SDS " 4 Perspektiv på Kungsmarken (B Widerberg)

-06-25 SDS " 11 Skötes Kungsmarken enligt gällande avtal? (B Widerberg)

1970- nr 4 LV Utdikning vid Kungsmarken vållar strid markägaren - fältbilogerna

-01-22 " 27 Fågelrariteter försvinner med Kungsmarkens kärr.

1974-01-25 SDS Kungsmarken rymmer mer än golfspelare.

-04-18 SkD Naturvårdsnämnden avstyrker bidrag: Att vattna golfbana är ingen naturvård.

-04-21 SDS " 17 Ny nämnd visar tänderna. Ändå anslag till golfklubb?

-04-21 Arb Kungsmarken måste öppnas för allmänheten. Inte bara för golfspelare?

-04-23 SkD Kungsmarken för fin för bara golfspel?

-04-25 SDS " 29 Golfbanan bör flyttas!

-04-27 SDS " 21 Naturvårdare vill inte flytta på golfbanan.

-05-31 SDS " 24 Hett om Kungsmarken och kommunaltidning.

-09-25 SDS " Fältbilogerna stöder byggnämnden.

1976-06-01 SkD Medeltida borg, gårdsgård från vikingatiden..... Vad döljer sig i Kungsmarken? Nu ska grundlig utredning göras (B Lusch-Olsson)

-06-21 Arb " 14 Ska Kungsmarken bli naturreservat? Snart avgör länsstyrelsen.

Naturreseptatet Kungsmarken

11.1211-5154-78
1281-214

Karta 8

Skötselområden

